

**VIEŠOJI ĮSTAIGA
NACIONALINIS KRAUJO CENTRAS**

**VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS
NACIONALINIO KRAUJO CENTRO
2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

2021 metai

TURINYS

I skyrius	Bendrosios nuostatos	3
II skyrius	Struktūra ir personalas.....	5
III skyrius	Donorų telkimas.....	7
IV skyrius	Donorų atranka ir kraujo paėmimas.....	9
V skyrius	Kraujo laboratorinis ištyrimas	13
VI skyrius	Kraujo ir kraujo komponentų ruošimas, nurašymas, išdavimas	16
VII skyrius	Farmacinė veikla.....	20
VIII skyrius	Kokybės kontrolė.....	20
IX skyrius	Audita ir išoriniai tikrinimai	25
X skyrius	Korupcijos prevencija	26
XI skyrius	Viešieji pirkimai	26
XII skyrius	Finansinė veikla.....	27
XIII skyrius	VšĮ Nacionaliniam kraujo centrui nustatytų 2020 metų veiklos siektinų užduočių įvykdymo ataskaita	30
XIV skyrius	Išvados.....	33
XV skyrius	VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2021 metų planuojamos veiklos užduotys	33

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Viešoji įstaiga Nacionalinis kraujo centras yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos iš valstybės turto įsteigta viešoji asmens sveikatos priežiūros ne pelno įstaiga, teikianti asmens sveikatos priežiūros paslaugas ir paslaugas, reikalingas asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimui užtikrinti (aprūpina asmens sveikatos priežiūros įstaigas konservuotu krauju bei jo komponentais).

Pagrindinis įstaigos veiklos tikslas – gerinti Lietuvos gyventojų sveikatą, mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą aprūpinant sveikatos priežiūros įstaigas krauju ir jo komponentais, diegti Europos Sąjungos kokybės, saugumo ir veiksmingumo reikalavimus, skatinti neatlygintą kraujo donorystę.

Pagrindinės Įstaigos veiklos sritys ir rūšys:

- kraujo donorystės veikla (kraujo perpylimo įstaigų ir kraujo bankų veikla), apimanti neatlygintinos kraujo donorystės skatinimą, donorų telkimą ir jų medicininę atranką, donorų kraujo ir jo sudedamųjų dalių surinkimą ir perdirbimą į kraujo komponentus bei jais aprūpinimą Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstaigas pagal pasirašytas sutartis;

- medicinos laboratorijų veikla, apimanti privalomųjų tyrimų kraujo ir kraujo sudedamųjų dalių donorams atlikimą, mokamų laboratorinių tyrimų paslaugų Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, gyventojams bei kitiems užsakovams teikimą.

Kitos įstaigos veiklos sritys – pagal VšĮ Nacionalinio kraujo centro įstatus.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro misija - nuolat ir laiku aprūpinti Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigų pacientus saugiu, aukštos kokybės krauju ir jo komponentais.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro vizija - būti nuolat atsinaujinančiu kraujo centru, atitinkančiu Europos Sąjungos reikalavimus kraujo centrams ir jų veiklai, ruošiančiu saugų kraują ir jo komponentus iš neatlygintų kraujo donorų kraujo bei atitinkančius Europos Sąjungos kokybės standartus.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro vadovybė įsipareigoja:

- užtikrinti VšĮ Nacionalinio kraujo centro vykdomos veiklos produktų ir paslaugų klientams teikimą pagal jų poreikius bei galiojančių teisės aktų ir normatyvinių dokumentų reikalavimus;

- užtikrinti teikiamų paslaugų prieinamumą ir priimtinumą visoms Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigoms bei visiems į kraujo centrą besikreipiantiems asmenims;

- naudoti tik tokias technologijas ir darbo priemones, kurios nustatyta tvarka aprobuotos ir leistos naudoti Lietuvoje;

- įtvirtinti griežtus kokybės ir saugos standartus, kad būtų užtikrintas surinkto žmogaus kraujo ir jo komponentų atitikimas reikalavimams;

- užtikrinti asmenų, besikreipiančių į kraujo centrą ar kraujo centro filialus, donorų, recipientų, gydymo įstaigų, klientų saugumą bei galimybę reikšti savo pageidavimus, skundus ir teisėtus reikalavimus;

- užtikrinti su klientu ir donoru susijusių duomenų konfidencialumą;

- įgyti kuo didesnę VšĮ Nacionalinio kraujo centro teikiamų paslaugų vartotojų pasitikėjimą;

- užtikrinti kraujo centro darbuotojams saugias darbo sąlygas;

- sudaryti sąlygas kraujo centro darbuotojams kelti savo kvalifikaciją;

- palaikyti kokybės vadybos sistemą, užtikrinančią kraujo donorystės įstaigų kokybės sistemos standartų ir specifikacijų įgyvendinimą, taikant kokybės planavimą, jos kontrolę, užtikrinimą ir tobulinimą pačioje kokybės sistemoje, geros praktikos ir geros gamybos praktikos principus;

- į kokybės vadybos sistemos gerinimą, palaikymą bei reikiamų dokumentų ruošimą įtraukti kuo daugiau kraujo centro darbuotojų, tam skirti reikiamus išteklius;

- dirbti kokybiškai ir pilnai atsakyti už savo darbo rezultatus;

- skatinti ir propaguoti neatlygintą kraujo donorystę, didinti donorų visuomenės pripažinimą.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro adresas: Žolyno g. 34, LT 10210 Vilnius, tel. (8~5) 239 2444, įstaigos kodas 126413338, įstaigos internetinės svetainės adresas: www.kraujodonoryste.lt.

Viešosios įstaigos Nacionalinio kraujo centro savininkas ir vienintelis dalininkas – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, kuri įgyvendina įstaigos dalininko teises ir pareigas.

Įstaiga yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo.

2020 metais veikė viešosios įstaigos filialai Klaipėdoje (Naikupės g. 28, LT 93194, Klaipėda, tel. (8~46) 36 5305, faksas: (8~46) 36 5181) ir Panevėžyje Nemuno g. 75, LT 37355, Panevėžys, tel./faksas (8~45) 43 0813). Nuo 2021 m. vasario 1 d. kraujo centro veikla centralizuojama, vietoj filialų įsteigiant VšĮ NKC Klaipėdos ir Panevėžio skyrius (LR sveikatos apsaugos ministro 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymas Nr.V-2465).

Viešoji įstaiga Nacionalinis kraujo centras (toliau – VšĮ NKC) turi licencijas bei pažymėjimus, reikalingus kraujo centro įstatuose bei filialų nuostatuose numatytai veiklai vykdyti:

VšĮ NKC 2005 m. vasario 1 d. išduota Įstaigos asmens sveikatos priežiūros licencija Nr. 2913, suteikianti teisę teikti kraujo donorystės ir laboratorinės diagnostikos paslaugas bei atlikti tyrimus, nurodytus licencijoje. Veikla vykdoma veiklos adresais: Žolyno g. 34, Vilniuje, Nemuno g. 75, Panevėžyje ir Naikupės g. 28, Klaipėdoje.

VšĮ NKC ir kraujo centro filialai Klaipėdoje ir Panevėžyje turi Visuomenės sveikatos centrų išduotus Leidimus – higienos pasus.

Teisę VšĮ NKC užsiimti farmacine veikla – ruošti plazmą, naudojamą kaip pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti – suteikia Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VVKT) 2005-11-17 d. išduota Gamybos licencija Nr. 0561 (gamybos licencija Vilniaus m. sav., Vilniaus m., Žolyno g. 34, licencija atnaujinta 2020 m. rugpjūčio 27 d.). 2016 m. gruodžio 19 d. (sprendimo numeris: (1.4)1A-1131) išduota gamybos licencija veiklos adresais Klaipėdos m. sav., Klaipėdos m., Naikupės g. 28 (licencija atnaujinta 2020 m. lapkričio 12 d.) ir Panevėžio m. sav., Panevėžio m., Nemuno g. 75 (licencija atnaujinta 2020 m. rugsėjo 23 d.). Įstaiga ir jos padaliniai Panevėžyje ir Klaipėdoje turi 2020 m. VVKT išduotus Geros gamybos praktikos pažymėjimus, įrodančius atitiktį Geros gamybos praktikos reikalavimams.

VšĮ NKC įdiegta ir veikia kokybės vadybos sistema, atitinkanti tarptautinio standarto ISO 9001:2015/LST EN ISO 9001:2015 reikalavimus. Sritis – kraujo komponentų ir preparatų gamyba ir jų tiekimas sveikatos priežiūros įstaigoms. VšĮ NKC kokybės vadybos sistemoje yra integruoti Kraujo donorystės įstaigų geros praktikos, tarptautinio standarto ISO 9001:2015 / LST EN ISO 9001:2015, Geros gamybos praktikos nuostatai ir reikalavimai.

VšĮ NKC veikiančia kokybės vadybos sistema siekiama užtikrinti Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigų savalaikį aprūpinimą kokybiškais ir saugiais kraujo komponentais, kokybišką donorių, tiekėjų ir klientų aptarnavimą, kuris paremtas profesine kraujo centro darbuotojų kvalifikacija bei etika. Kokybės sistemos principų įgyvendinimas ir kokybės valdymas pagrįstas geros gamybos praktikos pagrindiniais principais bei donorių ir klientų pateiktų pastabų ir pageidavimų dėl teikiamos produkcijos, paslaugų bei aptarnavimo kokybės ir kiekio analize.

Valdant kokybės vadybos sistemą bei gerinant jos rezultatyvumą, įstaigos veikla suskirstyta į procesus. Už VšĮ NKC kokybės vadybos sistemos proceso valdymą vidaus teisės aktų nustatyta tvarka atsakinga kiekvienam procesui sudaryta proceso valdymo grupė, kuriai vadovauja proceso vadovas.

Įstaiga savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos, Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų, Lietuvos Respublikos farmacijos, Lietuvos Respublikos kraujo donorystės ir kitais įstatymais, reglamentuojančiais kraujo donorystės įstaigų veiklą, Europos farmakopėjos reikalavimais, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymais, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos viršininko įsakymais, VšĮ NKC įstatais, VšĮ NKC direktoriaus, kitais norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais kraujo donorystės įstaigų veiklą.

VšĮ NKC asmens sveikatos priežiūros įstaigoms konservuotą kraują, kraujo komponentus teikia sutarčių su šiomis įstaigomis pagrindu. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, siekdamos įsigyti joms reikalingus kraują, kraujo komponentus, vykdo viešojo pirkimo procedūras.

VšĮ NKC sutarties su Vilniaus teritorine ligonių kasa pagrindu gauna tikslines lėšas Neatlygintinos kraujo donorystės programos įgyvendinimui.

VšĮ NKC ruošiamas konservuotas kraujas ir perdirbamas į šiuos kraujo komponentus: eritrocitus be leukocitų pridėtiniame tirpale, nuplautus eritrocitus, šviežiai šaldytą plazmą, šviežiai šaldytą plazmą be leukocitų, krioprecipitatą, VšĮ NKC taip pat ruošiami trombocitai, gauti aferezės būdu, be leukocitų, trombocitai, gauti aferezės būdu, be leukocitų pridėtiniame tirpale, sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, be leukocitų, sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, be leukocitų pridėtiniame tirpale. Asmens sveikatos priežiūros įstaigoms užsakius, kraujo komponentai gali būti apšvitinti.

VšĮ NKC teikia mokamas kraujo laboratorinių tyrimų paslaugas fiziniams ir juridiniams asmenims.

VšĮ NKC valdymo organas yra kraujo centro Administracija, kuri savo darbą organizuoja ir kraujo centro veiklą koordinuoja vadovaudamasi VšĮ NKC direktoriaus (Administracijos vadovo) įsakymu patvirtintu Administracijos darbo reglamentu.

Kraujo centre sudaryta Stebėtojų taryba, kuri yra patariamasis organas.

VšĮ NKC pagal sudarytą Sutartį (Twinning Grant Contract) Nr. ENI/2019/411554 kaip pagrindinis sutarties partneris dalyvauja Europos Sąjungos Dvynių projekte Nr. GE 18 ENI HE 01 19 „Kraujo saugos sistemos stiprinimas Gruzijoje“ (angl. „Strengthening Blood Safety System in Georgia“).

II SKYRIUS STRUKTŪRA IR PERSONALAS

Vadovaujantis viešosios įstaigos Nacionalinio kraujo centro įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. V-152 „Dėl viešosios įstaigos Nacionalinio kraujo centro įstatų tvirtinimo“ nuostatomis, visuotinis dalininkų susirinkimas tvirtina VšĮ Nacionalinio kraujo centro valdymo struktūrą, pareigybių sąrašą.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro ir filialų struktūros pateiktos VšĮ Nacionalinio kraujo centro internetinėje svetainėje adresu http://v2.kraujodonoryste.lt/top_menu/apiemus/struktura/

2020 m. sausio 1 dienai VšĮ NKC buvo patvirtinta 221,0 etato ir dirbo 208 darbuotojai. 2020 m. gruodžio 31 dienai VšĮ NKC buvo patvirtinta 221,0 etato ir dirbo 198 darbuotojų. VšĮ NKC etatų ir fizinių asmenų pasiskirstymas 2020 m. gruodžio 31 d. pagal pareigybes parodytas 1 lentelėje.

Į VšĮ NKC 2020 metais buvo priimta 32 darbuotojai (iš jų VšĮ NKC Vilniuje – 22, VšĮ NKC Panevėžio filiale – 2, VšĮ NKC Klaipėdos filiale – 8), 2020 metais buvo atleista 42 darbuotojai (iš jų VšĮ NKC Vilniuje – 28, VšĮ NKC Panevėžio filiale – 4, VšĮ NKC Klaipėdos filiale – 10).

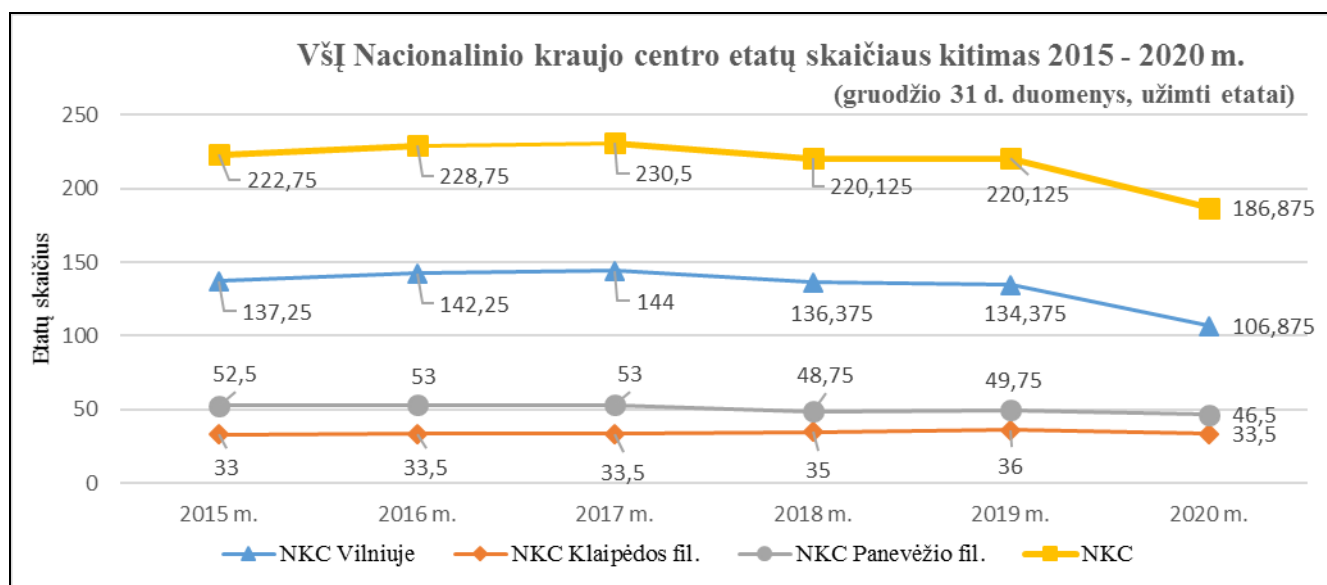
Darbuotojų kaitos įstaigoje rodiklis apskaičiuojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1019 „Dėl Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos viešųjų įstaigų veiklos finansinių rezultatų vertinimo kiekybinių ir kokybinių rodiklių ir vadovaujančių darbuotojų mėnesinės algos dalies nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nustatyta Darbuotojų kaitos įstaigoje rodiklio skaičiavimo metodika, kai sudedami atleistųjų ir naujai priimtų darbuotojų skaičiai, gautas rezultatas padalinamas iš dviejų ir išreiškiamas procentais nuo dirbančiųjų skaičiaus (darbuotojų skaičius paskutinę metų darbo dieną).

1 lentelė. Etatų ir fizinių asmenų pasiskirstymas 2020 m. gruodžio 31 d. pagal pareigybes

Eil. Nr.	Pareigybės pavadinimas	Iš viso	
		Užimtų etatų skaičius	Fizinių asmenų skaičius
1.	Administracijos darbuotojai	8,0	8
2.	Gydytojai	14,25	19
3.	Medicinos biologai (biologai)	6,0	6
4.	Skyrių vedėjai	7,75	6
5.	Slaugos specialistai (t. sk. bendrosios praktikos slaugytojai donorų organizavimui ir kita)	51,75	55
6.	Technologai (t. sk. technologas – administratorius, vyresnysis technologas, klinikos laborantas, klinikos laborantas - registratorius)	21,0	22
7.	Donorų organizatoriai (donorų organizatoriai – vadybininkai)	8,25	9
8.	Kitas kvalifikuotas personalas (juristai, administratoriai, specialistai, auditoriai, buhalteriai, inžinieriai, koordinatoriai, archyvarai ir kita)	28,625	37
9.	Kitas personalas (valytojai, budėtojai, sandėlininkas, darbininkai, vairuotojai, ekspeditoriai, donorų dokumentų tvarkytojai ir kita)	41,25	36
Iš viso:		186,875	198

Bendras darbuotojų kaitos rodiklis VŠĮ NKC 2020 metais buvo 18,69 % (VŠĮ NKC Vilniuje – 21,93 %, VŠĮ NKC Klaipėdos filiale – 25,71 %, VŠĮ NKC Panevėžio filiale – 6,1 %). Pastaraisiais metais optimizuojant įstaigos veiklą užimtų etatų skaičius sumažėjo 5,6 proc. Etatų skaičiaus kitimas VŠĮ NKC 2015 – 2020 metais parodytas 1 paveiksle.

1 paveikslas

Visi VŠĮ NKC sveikatos priežiūros specialistai turi reikalingas galiojančias licencijas. Darbuotojai, kuriems pavestų funkcijų atlikimui reikalingi atitinkami pažymėjimai, yra išklause atitinkamus mokymo kursus ir turi tai patvirtinančius pažymėjimus (darbų saugos, liftininko ir kt.). VŠĮ Nacionaliniame kraujo centre gydytojų, medicinos biologų, bendrosios praktikos slaugytojų, biomedicinos technologų kvalifikacijos planai tvirtinami VŠĮ NKC direktoriaus, centro filialuose –

filialų direktorių įsakymais. VšĮ NKC vyksta darbuotojų pirmos ir antros pakopų vidiniai tęstiniai Geros gamybos praktikos, Geros praktikos mokymai, Geros vaistų platinimo praktikos mokymai. Šių mokymų planas – grafikas tvirtinamas VšĮ NKC direktoriaus įsakymu.

VšĮ NKC priėmus naują darbuotoją, pradėjus naudoti naujai įsigytą įrangą, naujas darbo priemones, pasikeitus darbuotojo darbo vietai, vyksta vidiniai mokymai darbo vietos principu, kurie įforminami aktu. Priėmus naują darbuotoją ar darbuotoją perkėlus į kitą darbo vietą, sudaroma mokymo programa, paskiriami už šio darbuotojo apmokymą atsakingi darbuotojai - darbuotojui savarankiškai atlikti jam pavestą darbą (funkcijas) leidžiama tik darbuotojui apsimokius darbo vietos principu ir direktoriaus įsakymu sudarytai komisijai patikrinus šio darbuotojo žinias ir praktinius įgūdžius bei atsižvelgiant į mokymo žinių ir praktinių įgūdžių patikrinimo rezultatus, komisijai priėmus sprendimą dėl darbuotojo galimybės dirbti savarankiškai. Pradėjus naudoti naują įrangą, naujas darbo priemones ar reagentus, darbuotojų apmokymus praveda šias priemones pateikusių įmonių atstovai.

VšĮ NKC darbuotojai 2020 metais kvalifikaciją kėlė kitų mokymo įstaigų bei organizacijų organizuojamuose seminaruose, dalyvavo seminaruose, konferencijose, kursuose, apimančiuose kraujo donorystės, laboratorinės diagnostikos, farmacinę veiklą, personalo valdymą, dokumentų valdymą, viešuosius pirkimus, buhalterinę apskaitą, darbų saugą ir kt. VšĮ NKC darbuotojai kraujo centre Vilniuje organizavo ir vedė Slaugos darbuotojų tobulinimosi ir specializacijos centro mokymo ciklą kursų, skirtus kitų įstaigų darbuotojams.

Kraujo centro darbuotojams sudarytos tinkamos darbo sąlygos, darbuotojai aprūpinami asmeninėmis apsaugos priemonėmis, periodiškai tikrinasi sveikatą teisės aktuose nustatyta tvarka bei periodiškumu.

III SKYRIUS DONORŲ TELKIMAS

Pagrindiniai uždaviniai telkiant donorus yra užtikrinti donorų ir surenkamo kraujo kiekį, pakankamą kraujo komponentams paruošti ir jais aprūpinti gydymo įstaigas, išlaikyti jau esamus donorus, skatinti donorų grįžtamumą, skatinti neatlygintiną kraujo donorystę, informuoti visuomenę apie neatlygintinos donorystės svarbą, atlikti medicininę donorų atranką teisės aktuose nustatyta tvarka.

Siekiant, kad būtų surinktas pakankamas kraujo kiekis, VšĮ NKC mobilūs kraujo ėmimo punktai pastoviai veikia Vilniuje, Kaune, Panevėžyje ir Šiauliuose, taip pat organizuojamos išvykos į kitus mobilius kraujo ėmimo punktus.

VšĮ NKC ir kraujo centro filialuose yra atliekama kvalifikuota donorų atranka ir veikia kiekvienos kraujo donacijos susekamumo sistema, kurių pagalba užtikrinama ruošiamų kraujo produktų kokybė bei saugumas.

Siekiant donorystei pritraukti naujų žmonių, o taip pat išlaikyti neatlygintinus kraujo donorus, VšĮ NKC įgyvendina nemaža donorystės skatinimui ir propagavimui skirtų priemonių, nors 2020 metais COVID-19 infekcijos sukelta epidemiologinė situacija neabejotinai turėjo įtakos ir VšĮ NKC veiklai. Atsižvelgiant į įvairaus pobūdžio ribojimus, tarp jų ir organizuoti didesnio žmonių susibūrimo renginius pandemijos metu, 2020 metais nebuvo organizuojami didieji kasmetiniai VšĮ NKC renginiai, tokie kaip: Neatlygintinos kraujo donorystės turas per Lietuvą, VšĮ Nacionalinio kraujo centro Garbės donorų apdovanojimus.

2020 metais, kaip ir kasmet, buvo organizuojamos kraujo donorystės akcijos, neatlygintinos kraujo donorystės skatinimui skirti projektai, ieškoma naujų renginių formų, kurtos naujos neatlygintinų kraujo donorų telkimo strategijos, pasitelkiant reklamos, komunikacijos ir kitas media priemones. Atsižvelgiant į tai, jog visuomenės edukacija atlieka svarbų vaidmenį, ne tik šviečiant, bet tuo pačiu ir pritraukiant naujus visuomenės narius tapti kraujo donorais, 2020 metais ypatingas dėmesys buvo sutelktas šiai sričiai. Be to, edukacija apėmė ne tik 18-65 amžiaus asmenis – potencialius neatlygintinus kraujo donorus, tačiau buvo orientuota ir į mažuosius visuomenės narius (pavyzdžiui, sukurtas edukacinio pobūdžio filmukas neatlygintinos kraujo donorystės tema;

organizuota paskaita su viktorina 12-16 metų vaikams skautų stovykloje; socialiniuose tinkluose pateikiami iliustracijos, pritraukiančios ne tik suaugusiųjų, bet ir mažųjų dėmesį ir pan.).

Prisitaikant prie epidemiologinės situacijos šalyje bei laikantis visų Pasaulinės sveikatos organizacijos, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Vyriausybės reikalavimų bei rekomendacijų, siekiant užtikrinti donorų bei darbuotojų saugumą, SAM nurodytų reikalavimų pandemijos metu, 2020 metais organizuoti pagrindiniai renginiai ir konferencijos: jau ne vienerius metus vykdomas projektas „Aš dalinuosi gerumu“, neatlygintinos kraujo donorystės akcijų turas LR ministerijose – Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje, Kultūros ministerijoje, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, Aplinkos ministerijoje, dalyvavimas LRT projekte „Įdomiosios atostogos“, kurio metu sukurtas trumpas edukacinio pobūdžio videoklipas apie kraują, minint Pasaulinę kraujo donorų dieną, Vilniuje, Vinco Kudirkos aikštėje, surengta kraujo donorystės akcija, neatlygintinos kraujo donorystės skatinimo akcijos vykdytos įvairiuose Lietuvos miestuose, miestų šventėse ir kituose renginiuose.

Siekiant informuoti visuomenę apie padidėjusį kraujo atsargų poreikį bei skatinti neatlygintą kraujo donorystę Lietuvoje, buvo rengiami spaudos pranešimai ir straipsniai. Pranešimai skelbiami SAM internetinėje svetainėje, įvairiuose Lietuvos naujienų portaluose – BNS, LRT, 15min, Delfi ir kituose. Straipsniuose pateikiama informacija apie kraujo trūkumą, NKC struktūrinius pokyčius, dalinamasi kraujo donorų istorijomis ir kt.

Visa aktuali informacija apie neatlygintą kraujo donorystę skelbiama atnaujintoje NKC internetinėje svetainėje www.kraujodonoryste.lt. Joje pateikiama informacija apie visų kraujo grupių poreikį, NKC organizuojamas mobilias neatlygintinos kraujo donorystės akcijas, NKC filialų ir mobilių punktų adresus ir darbo laikus, skelbiamos aktualios naujienos bei pateikiama kita su NKC veikla susijusi informacija.

2020 metų vasarą donorus pasiekė atsinaujinusi programėlės „Mano kraujas“ versija, kuria gali naudotis tiek „Android“, tiek „iOS“ programinės įrangos vartotojai. Aplikacijoje donoriai gali matyti savo donacijų skaičių, padovanoto kraujo kelią, taip pat užsiregistruoti vizitui į bet kurį NKC punktą. Tokiu būdu donoriai sutaupo savo laiką, kadangi donoro apklausos anketą gali užpildyti registruodamiesi elektroniniu būdu. Donorų patogumui programėlėje skelbiama informacija apie artimiausias viešąsias mobilias kraujo donorystės akcijas, o skiltyje „Statistika“ yra galimybė matyti nuolat atsinaujinančią statistiką apie einamųjų metų kraujo davimus Nacionaliniame kraujo centre.

Neatlygintina kraujo donorystė viešinama VŠĮ NKC socialinių tinklų „Facebook“ ir „Instagram“ paskyrose. Dalijamasi įvairaus pobūdžio informacija – pranešimais naujienų portaluose, informacija apie padidėjusį kraujo atsargų poreikį, donorų istorijomis, padėkomis donorams ar įmonėms, organizavusioms kraujo donorystės akcijas, VŠĮ NKC veiklos pokyčiais dėl COVID-19 pandemijos. Taip pat, skelbiami konkursai, vykdomas VŠĮ NKC rėmėjų viešinimas, rengiama kraujo donorystės mitų rubrika. Per 2020 metus VŠĮ NKC „Facebook“ paskyros sekėjų gretos pasipildė beveik 11 000 žmonių, šiame socialiniame tinkle pasidalinta 306 įrašais, „Instagram“ – 151 įrašais.

2020 metais užmegzti VŠĮ NKC ryšiai su kitomis įmonėmis bei organizacijomis. Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Lietuvos skautija, paramos ir labdaros fondu „Mamų unija“, socialine iniciatyva „Skirtingos spalvos“, VŠĮ „JJJAZZ“, Lietuvos etnokosmologijos muziejumi, pasirašyta nauja bendradarbiavimo sutartis su UAB „Mondelez Baltic“, tęsiamas bendradarbiavimas su UAB „Eckes-Granini Lietuva“.

VŠĮ NKC paramos davėjais tapo VŠĮ „Terra Publica“, UAB „Maina & Co“. Paramos sutartys pasirašytos su UAB „Smagus“, UAB „Šaudykla“, UAB „Tavlinas“, taip pat, pasirašyta nauja paramos sutartis su UAB „Birštono mineraliniai vandenys ir Ko“.

VŠĮ Nacionaliniame kraujo centre Vilniuje 2020 metais buvo suorganizuota 281 išvyka į skirtingas vietas (įmones, mokymo įstaigas, miestų šventes ir pan.).

Įgyvendinant Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo 2016-2020 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. V-887 „Dėl Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo 2016–2020 metų programos patvirtinimo“, buvo organizuojami ne tik specialūs renginiai, kraujo donorystės akcijos, bet ir įsigyta bei išdalinta neatlygintinių kraujo donorų skatinimui skirtų priemonių (sieniniai kalendoriai, raktų pakabukai,

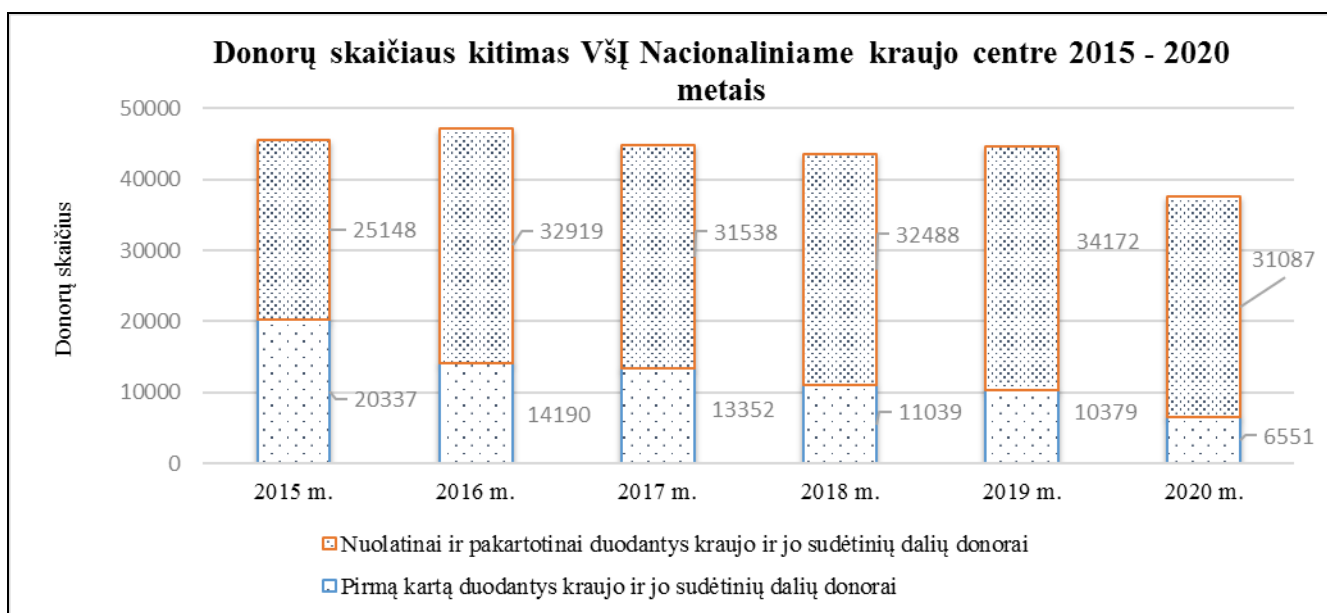

knygos, puodeliai, rašikliai, šokoladas, hematogenas, bilietai į kiną ir t.t.), organizuotas kraujo donorystės aktualijų viešinimas spaudoje, socialiniame tinkle, viešajame transporte.

IV SKYRIUS DONORŲ ATRANKA IR KRAUJO PAĖMIMAS

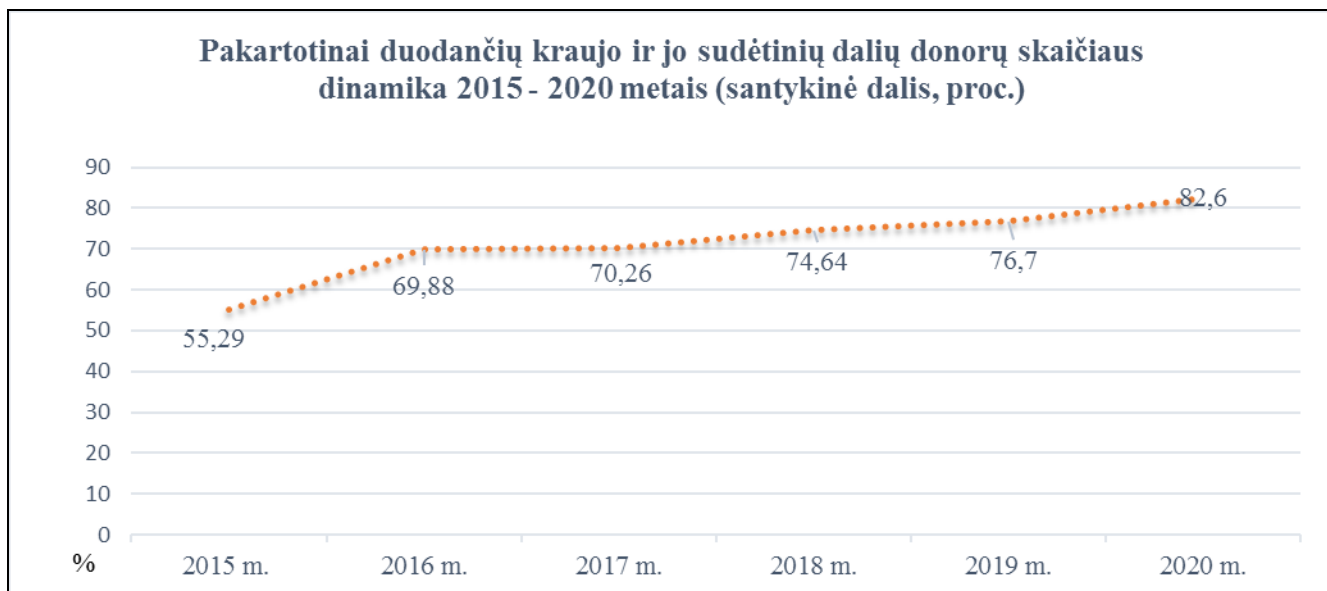
2020 metais VšĮ NKC kraujo ar jo sudėtinių dalių davė 37 638 donorai, iš jų 6 551 (17,4 %) donorais tapo pirmą kartą, o 31 087 donorai kraujo davė pakartotinai. Lyginant su praėjusiais metais VšĮ NKC donorų skaičius sumažėjo 15,5 proc., o žmonių, aktyviai įsitraukusių į donorystės veiklą ir davusių kraujo pakartotinai skaičius sumažėjo 9 proc. Duomenys apie pirmą kartą ir pakartotinai bei nuolatini duodančių kraujo ir jo sudėtinių dalių donorų skaičius kitimą 2015 – 2020 metais teikiami 2 paveiksle.

2 paveikslas

Pakartotinai ir nuolatini kraujo ir jo sudėtinių dalių duodantys donorai sudaro 82,6 proc. visų donorų. Pastaruosius keletą metų pakartotinių donorų dalis nuolat augo - pakartotinių donorų santykinės dalies dinamika 2015 – 2020 metais teikiama 3 paveiksle.

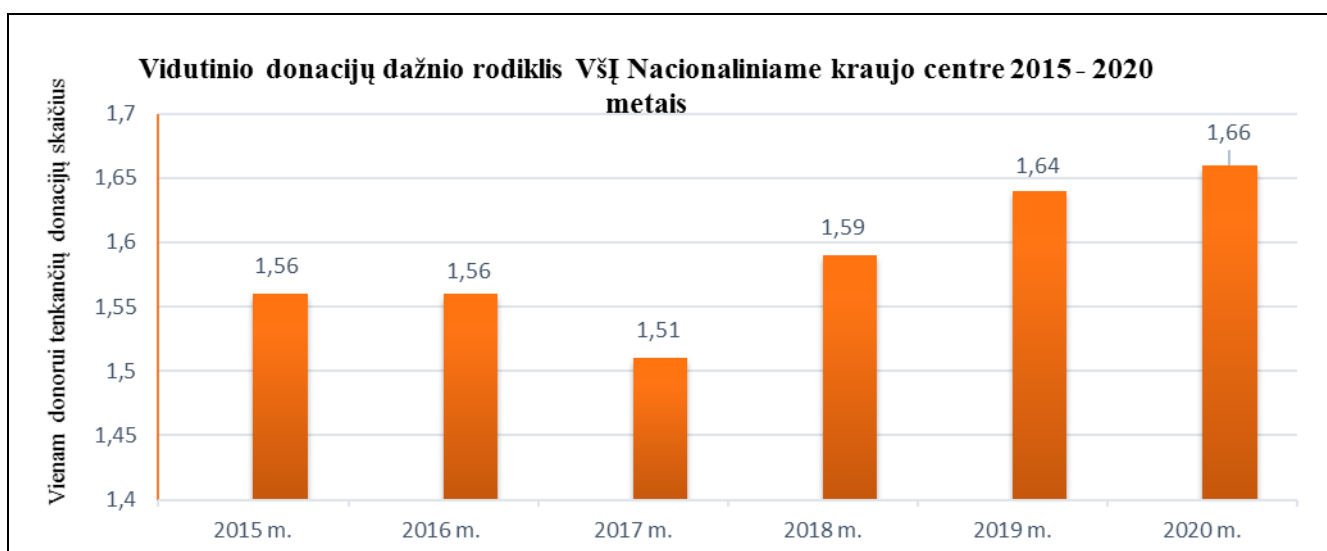
3 paveikslas

Siekiant suformuoti pakankamą grupę donorų, dalyvaujančių neatlygintinos donorystės veikloje ir nuolat dovanojančių kraujo, labai svarbu pritraukti kuo daugiau žmonių, kurie aktyviai įsijungtų į donorystės veiklą. Nors pastaraisiais metais pakartotinai duodančiųjų kraujo donorų skaičius, lyginant su praėjusiais metais, kiek sumažėjo, tačiau santykinė pakartotinai duodančiųjų kraujo asmenų dalis didėjo. Tai rodo, kad teigiamos donorystės tendencijos, kai didžioji dauguma telkiamų donorų yra nuolatiniai ar pakartotiniai donoriai, išlieka ir sumažėjus donorystės apimtims. 2015 metais pakartotinai duodančiųjų kraujo santykinė dalis sudarė 55 proc., o 2020 metais pakartotinai duodančių kraujo ir jo sudėtinių dalių donorų dalis siekė beveik 82 proc. (3 pav.)

2020 metais, didėjant pakartotinai kraujo duodančiųjų skaičiui, gerėjo ir donacijų dažnio rodiklis (vidutinis vienam donoriui tenkančių donacijų skaičius). Vidutinis donacijų skaičius tenkantis vienam donoriui 2020 metais sudarė 1,66 donacijos, rodiklio dinamika per pastaruosius penkerius metus teikiama 4 paveiksle.

4 paveikslas

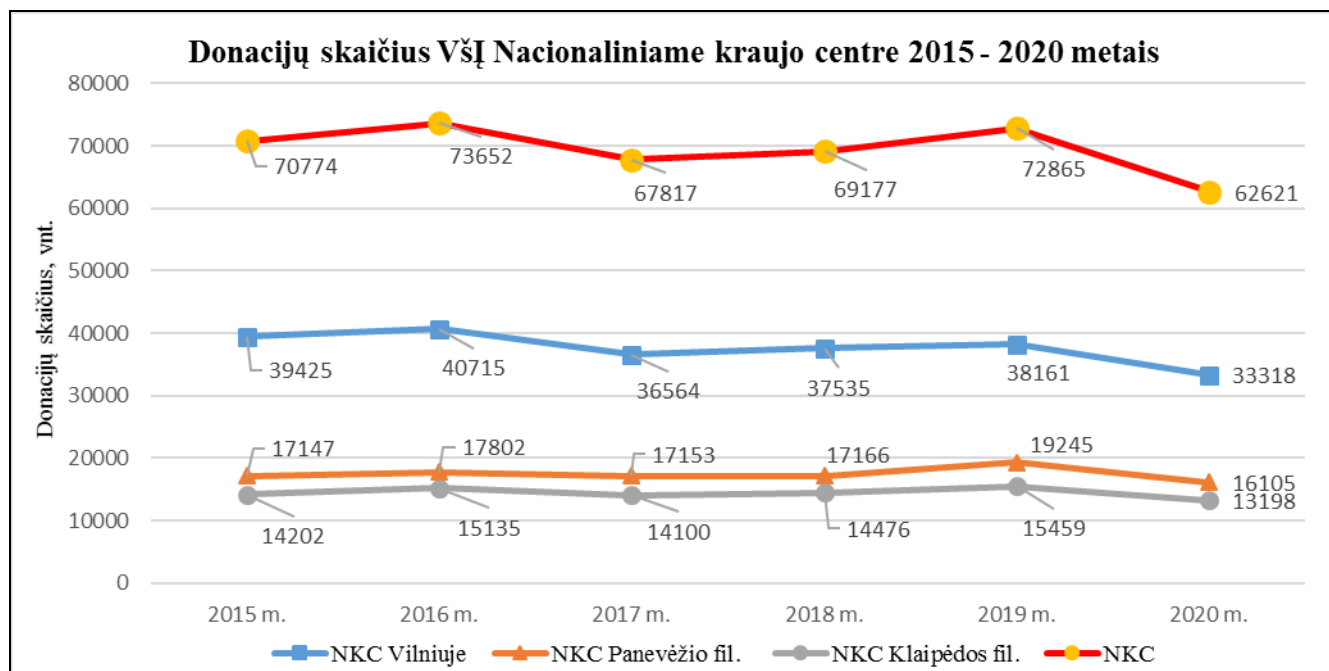

VšĮ NKC 2020 metais buvo atliktos 62 566 kraujo ir 55 aferezės būdu gautų trombocitų donacijos. Visi donoriai kraujo ir jo sudėtinių dalių dovanojo neatlygintinai. Higienos instituto (HI) duomenimis, VšĮ NKC paimtos donacijos sudaro apie 65 proc. visų šalyje atliktų donacijų. 2020 m.

Lietuvoje 1000-čiui gyventojų teko 22,4 donacijos, paimtos VŠĮ NKC (HI duomenimis, 2020 metais šalies mastu vidutiniškai 1000-čiui gyventojų teko 34,4 donacijos).

Kraujo ir jo sudėtinių dalių donacijų skaičiaus kitimas VŠĮ NKC padaliniuose 2015 – 2020 metais pateikiamas 5 paveiksle.

5 paveikslas

VŠĮ NKC pasiekė reikšmingų rezultatų įgyvendinant neatlygintą kraujo ir jo sudėtinių dalių donorystę. Neatlygintos kraujo donorystės propagavimo 2016 – 2020 metų programoje (patvirtinta 2015-07-24 LR sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr.V-887) numatytas tikslas pasiekti, kad 2020 m. Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigos būtų aprūpintos kraujo komponentais, pagamintais iš neatlygintai duoto donorų kraujo, VŠĮ NKC buvo įgyvendintas jau 2018 metais. 2020 metais VŠĮ NKC neatlygintini kraujo ir jo sudėtinių dalių davimai sudarė 100 proc.

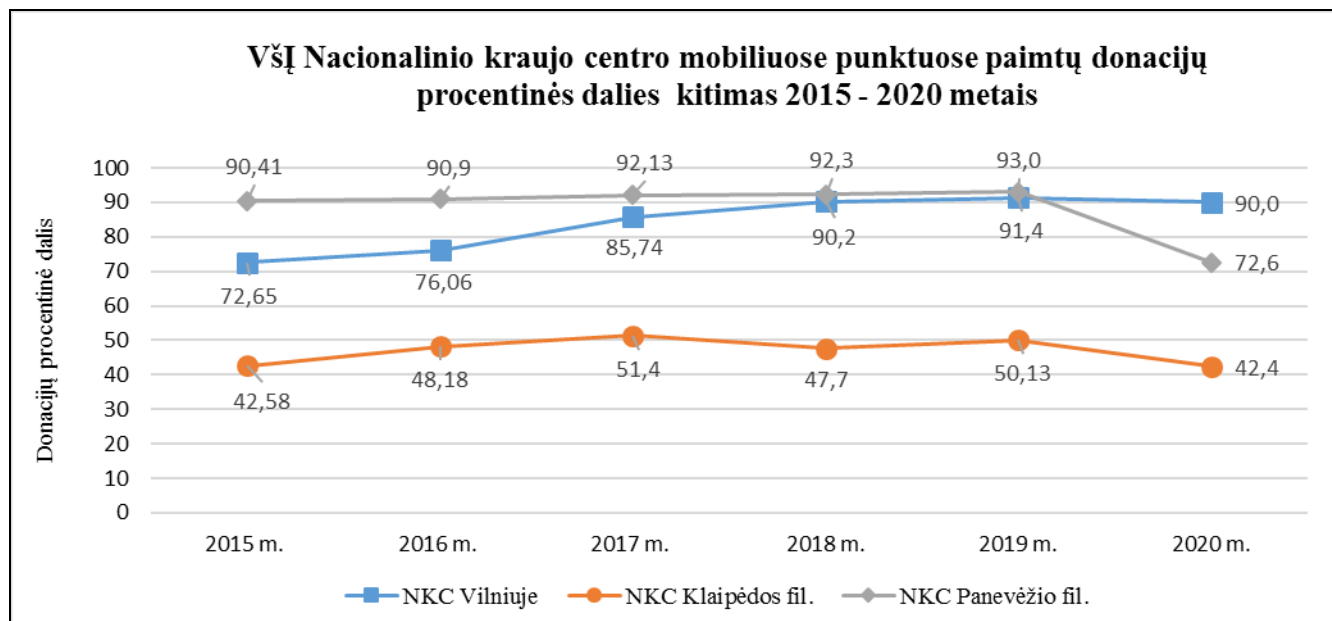
Siekiant užtikrinti reikiamą surenkamo kraujo ir jo dalių kiekį, kurio pakaktų paruošti ir pateikti asmens sveikatos priežiūros įstaigoms gydymui reikalingus kraujo komponentus, VŠĮ NKC kraujo surinkimo veiklą plėtoja ne tik centre Vilniuje, filialuose Panevėžyje ir Klaipėdoje, o taip pat nemaža dalis kraujo donacijų surenkama kraujo donorystės akcijose - mobiliuose punktuose. Kraujo donorystės akcijos organizuojamos visoje šalies teritorijoje, yra įsteigti trys nuolat veikiantys mobilieji kraujo surinkimo punktai Vilniuje, Šiauliuose, Kaune. Kraujo donorystės akcijose, mobiliuose punktuose surenkama didžioji dalis (apie 75 proc.) visų donacijų (žiūr. 2 lentelę).

2 lentelė. 2018 – 2020 metų duomenys apie VŠĮ Nacionalinis kraujo centras paimtų donacijų pasiskirstymą pagal surinkimo vietas

	Donacijų skaičius kraujo centre (donacijų dalis, proc.)			Donacijų skaičius mobiliuose puntuose (donacijų dalis, proc.)			Donacijų skaičius iš viso		
	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
VšĮ Nacionalinis kraujo centras Vilniuje (Žolyno g. 34, Vilnius)	3686 (9,8%)	3271 (8,6%)	3330 (10%)	33849 (90,2%)	34890 (91,4%)	29988 (90%)	37535	38161	33318
VšĮ Nacionalinio kraujo centro Klaipėdos filialas (Naikupės g. 28, Klaipėda)	7575 (52,3%)	7596 (49,1%)	7627 (57,8%)	6901 (47,7%)	7863 (50,1%)	5571 (42,4%)	14476	15459	13198
VšĮ Nacionalinio kraujo centro Panevėžio filialas (Nemuno g. 75, Panevėžys)	1315 (7,7%)	1342 (7,0%)	4407 (27,4%)	15851 (92,3%)	17903 (93,0%)	11698 (72,6%)	17166	19245	16105
VšĮ Nacionalinio kraujo centras, iš viso	12576 (18,2%)	12209 (16,8%)	15364 (24,5%)	56601 (81,8%)	60656 (83,2%)	47257 (75,5%)	69177	72865	62621

Vilniaus, Panevėžio, Šiaulių regionuose kraujo donorystės veikla daugiausia atliekama mobiliuose punktuose, Klaipėdos regione daugiau nei pusė visų donacijų yra paimama NKC Klaipėdos filiale. 2015 – 2020 metų duomenys apie kraujo donacijų, VšĮ NKC paimtų mobiliuose punktuose, procentinės dalies kitimas parodytas 6 paveiksle.

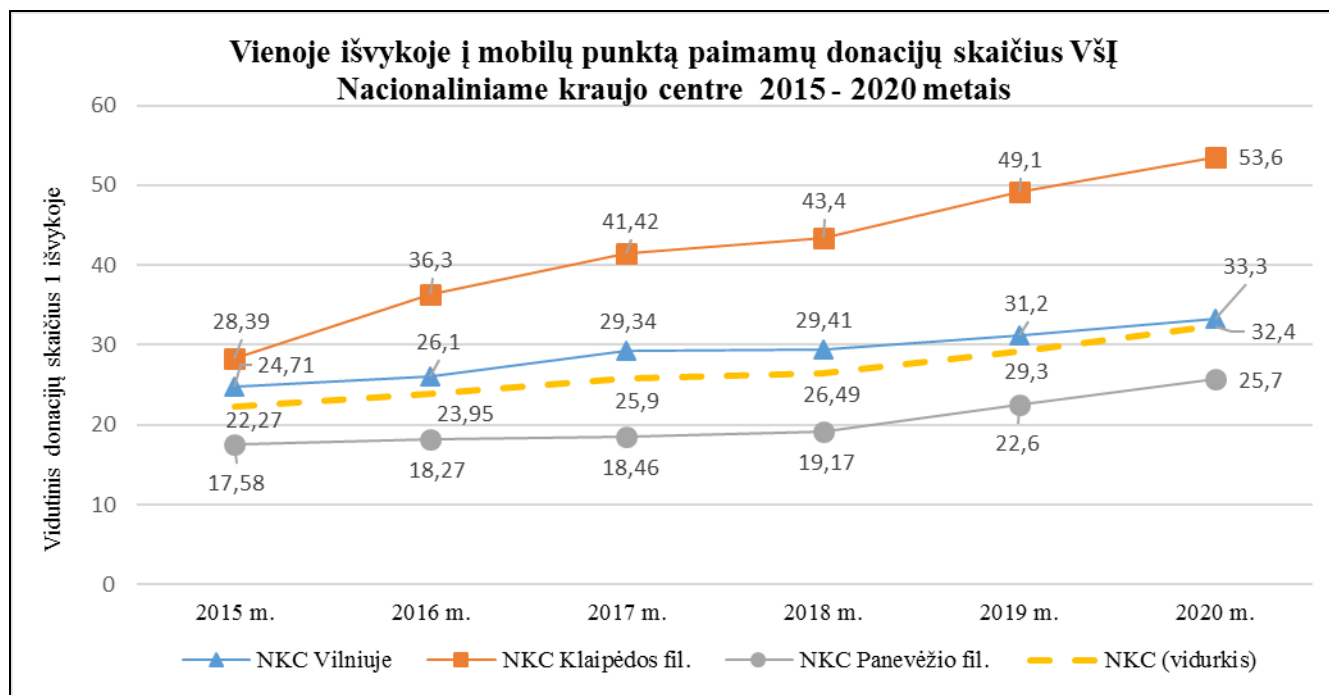
6 paveikslas

VšĮ NKC 2020 metais suorganizavo 1460 kraujo donorystės akcijų, kurių metu mobiliuose punktuose buvo paimta 47 257 kraujo donacija. Vilniaus, Kauno regionuose mobiliuose punktuose surenkamų donacijų dalis siekė 90 proc. ir daugiau. Klaipėdos regione mobiliųjų išvykų metu paimama apie 40-50 proc. visų šio regiono donacijų. Panevėžio regione, pastaraisiais metais efektyviau dirbant centro padaliniiui Panevėžio mieste, išvykose paimamų donacijų sumažėjo.

2020 metais donorystės kraujo donorystės akcijų / mobiliųjų punktų efektyvumo rodiklis (vidutinis donacijų skaičius paimamas vienoje kraujo donorystės akcijoje / mobiliajame punkte) siekė 32,4 donacijos/kraujo donorystės akcijoje. Per pastaruosius penkerius metus donorystės išvykų efektyvumas nuolat didėjo (nuo 22,3 donac./išvykai 2015 m. iki 32,4 donac./ kraujo donorystės akcijoje 2020 m.). 7 paveiksle pateikiama donorystės veiklos išvykose efektyvumo rodiklio dinamika 2015 – 2020 metais.

7 paveikslas

V SKYRIUS KRAUJO LABORATORINIS IŠTYRIMAS

Pagrindiniai tikslai ir uždaviniai tiriant donorų kraują yra laiku ir kokybiškai ištirti visą VŠĮ NKC ir kraujo centro filialuose paimtą donorų kraują, užtikrinti atliekamų kraujo tyrimų kokybę, tiksliai ir laiku pildyti medicininę dokumentaciją, dirbti tik su aukštos kokybės laboratorine įranga, reagentais, saugiomis vienkartinėmis priemonėmis. Laboratorijose kraujo ištyrimui naudojama ši įranga: imunocheminių tyrimų analizatoriai, hematologiniai analizatoriai, hemoglobino kiekio nustatymo analizatoriai, imunoematologinių tyrimų analizatoriai, nukleino rūgščių tyrimų analizatorius, kaupinių sudarymo instrumentas, automatinis dangtelių nuėmėjas, vandens gryninimo sistema, vienkanalės pipetės dozatoriai, laboratorinės centrifugos. Laboratorinių analizatorių kvalifikavimą, periodinę priežiūrą ir / ar kontrolę atlieka juos aptarnaujančių kompanijų atstovai.

Kraujo tyrimai atliekami dviem etapais: pirmajame etape, prieš donaciją, atliekamas pirminis donoro ištyrimas (tiriamas kapiliarinis kraujas) - pirmakarčiams donorams – kiekybinis Hb kiekio ir kraujo grupės pagal ABO, RhD ir Kell antigenus nustatymas, kartotiniams donorams – kiekybinis Hb kiekio nustatymas.

Antrajame etape, po donacijos, tiriamas veninis donoro kraujas. Šiame etape atliekami imunoematologiniai tyrimai: nustatoma kraujo grupė pagal ABO antigenus kryžminiu būdu, RhD antigenas, RhD kategorijos ir variantai, Rh sistemos fenotipas, Kell antigenas, antieritrocitiniai imuniniai antikūnai. Pagal sutartis su ASPĮ atliekami suderinamumo tyrimai, tiesioginis Kumbso mėginys.

Kiekvienai kraujo ar kraujo sudėtinųjų dalių donacijai atliekami serologiniai atrankiniai tyrimai (HBsAg, anti HCV, ŽIV-I ir ŽIV-II antikūnų ir ŽIV-I Ag, anti TP). Serologiškai neigiami donorinio kraujo mėginiai tiriami NRA (nukleino rūgščių amplifikacijos) metodu: ŽIV ½ RNR, HCV RNR, HBV DNR, HAV RNR, B19 DNR. Atlikus privalomus kraujo tyrimus ir gavus teigiamus atrankinius

tyrimų rezultatus, nustatyta tvarka atliekami patvirtinamieji kraujo tyrimai. ŽIV Ag/Ak, anti HCV, sifilio patvirtinamieji tyrimai bei ŽIV RNR, HBV DNR, HCV RNR kiekybiniai patvirtinamieji tyrimai atliekami Nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijoje, HBsAg, patvirtinamasis tyrimas atliekamas VšĮ NKC Kraujo laboratorinio ištyrimo skyriuje.

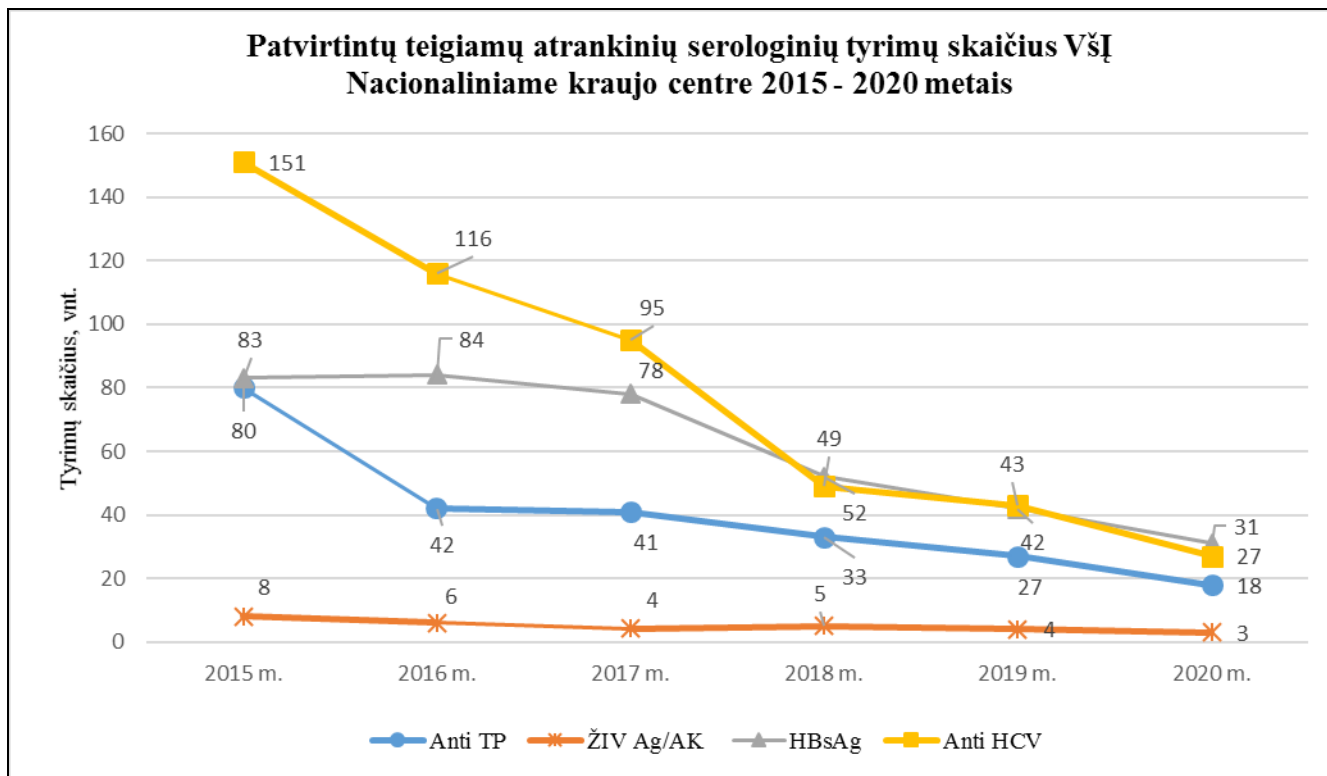
VšĮ NKC Kraujo komponentų kokybės kontrolės tyrimų laboratorijoje nustatomi šie kraujo ir kraujo komponentų techniniai kokybės parametrai: pH, hemoglobinas, hematokritas, hemolizė, liekamųjų ląstelių kiekis, trombocitai. 2020 metais Kokybės tyrimų laboratorija atliko 5 492 tyrimus.

2020 metais VšĮ NKC laboratorijose iš viso buvo atlikta 468 605 įvairių tyrimų: Klinikinėje laboratorijoje – 62 621, Imunohematologijos laboratorijoje – 115 557, Serologinių tyrimų laboratorijoje – 257 753, Molekulinių tyrimų laboratorijoje – 27 182 tyrimai (tyrimai atlikti IDT ir kaupiniuose).

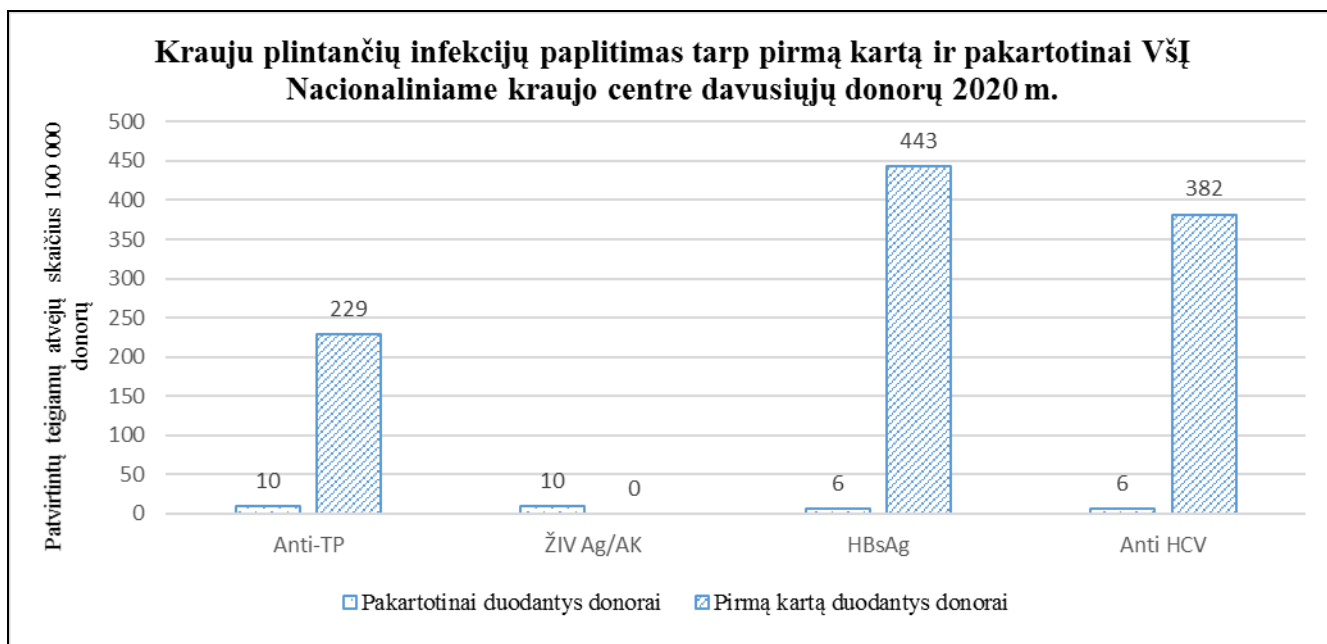
Visuose tyrimų atlikimo etapuose įdiegta kokybės kontrolė: kontroliuojama reagentų kokybė, atliekama tyrimų vidaus kokybės kontrolė. Kraujo laboratorinio ištyrimo skyrius sėkmingai dalyvauja išorinio laboratorijų vertinimo programose: ”Labquality” (Suomija), ”Instand” (Vokietija), ”UK NEQAS” (Didžioji Britanija). Dalyvauja taplaboratorinėje palyginamųjų tyrimų programoje su Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligonine Kauno klinikos.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro Klaipėdos ir Panevėžio padalinių laboratorijose atliekami tik imunohematologiniai kraujo tyrimai donorams prieš kraujo davimą, kraujo ėminiai dėl visų kitų privalomų donorų kraujo tyrimų ir kraujo komponentų kokybės tyrimų atlikimo pristatomi į VšĮ Nacionalinio kraujo centro Kraujo laboratorinio ištyrimo skyrių.

2015 – 2020 metų kraujo ar jo sudėtinių dalių donacijų tyrimų dėl infekcijų žymenų rezultatų kitimas teikiamas 8 paveiksle. Iš viso serologiškai teigiami atrankinių tyrimų dėl infekcijų žymenų atvejai 2020 metais sudarė 209 atvejo 100 000 donorų (n=79).

Didžiausią teigiamų patvirtintų atvejų dalį (87 proc.) sudarė atvejai patvirtinti pirmą kartą duodantiems donorams (n=69) (žiūrėti 9 pav.).

Pastaba: infekcijų (sifilio, hepatitų C ir B, ŽIV) žymenų paplitimo dažnis – per metus patvirtintų infekcinių žymenų skaičius, tenkantis 100 000 donorų.

Pirmą kartą duodančiųjų donorų tarpe patvirtintų teigiamų serologinių tyrimų nustatoma daugiau nei pakartotinai duodančiųjų tarpe. Ypač didelis hepatito B ir hepatito C infekcijos paplitimo skirtumas

pirmą kartą davusiųjų ir nuolat donuojančiųjų žmonių grupėse – pirmą kartą davusiųjų tarpe patvirtintų teigiamų hepatito B infekcijos atvejų paplitimas sudarė 443 atvejų perskaičiavus 100 000 pirmą kartą davusiųjų donorų, nuolatiniams donorams šios infekcijos paplitimas – 6 atvejai 100 000 nuolatinių donorų. Hepatito C infekcijos paplitimas - 382 atvejai 100 000 pirmą kartą davusiųjų donorų, 6 atvejai 100 000 nuolatinių donorų.

2020 metais kraujo donorams NRA testu teigiamų infekcijų nebuvo nustatyta ir patvirtinta.

VI SKYRIUS

KRAUJO IR KRAUJO KOMPONENTŲ RUOŠIMAS, NURAŠYMAS IR IŠDAVIMAS

Ruošiant konservuotą kraują ir jo komponentus, siekiama asmens sveikatos priežiūros įstaigas aprūpinti saugiu krauju ir jo komponentais.

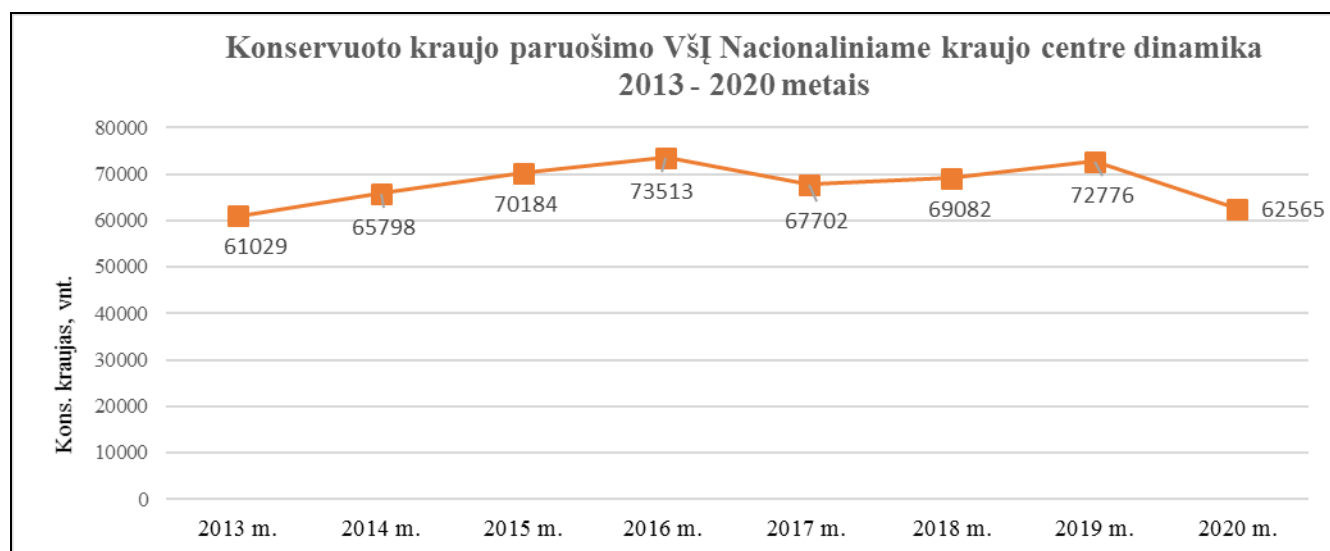
Kraujo ir jo komponentų ruošimo ir kokybės kontrolės reikalavimai patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V–1186 “Dėl kraujo ir kraujo komponentų ruošimo ir kokybės kontrolės reikalavimų aprašo patvirtinimo”.

VšĮ NKC kraujo centre ir kraujo centro filialuose kraujo komponentų ruošimui naudojama įranga: kraujo ir jo komponentų centrifugavimui naudojamos centrifugos, centrifuguojamų produktų svorio išlyginimui ir kraujo komponentų svėrimui naudojamos svarstyklės, plautų eritrocitų masės ruošimui - laminarinis boksas, taip pat naudojami kraujo maišelių užsandarinimo aparatai, sterilus vamzdelių sujungimo aparatai, kraujo komponentų atskyrimui - automatiniai kraujo komponentų separatoriai, plazmos užšaldymui - šokinio šaldymo šaldikliai, šviežiai šaldytos plazmos laikymui - šaldikliai, eritrocitų laikymui - šaldytuvai, trombocitų laikymui - trombocitų inkubatoriai. Medicininė įranga kvalifikuojama, siekiant užtikrinti reikalavimų kraujo komponentų ruošimui, kokybės kontrolei, saugojimui ir transportavimui, atitinkančių Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. gruodžio 19 d. įsakymą Nr. V–1186 “Dėl kraujo ir kraujo komponentų ruošimo ir kokybės kontrolės reikalavimų aprašo patvirtinimo” įgyvendinimą.

Kraujas imamas VšĮ NKC Vilniuje ir kraujo centro padalinuose Klaipėdoje ir Panevėžyje, o taip pat organizuojamose išvykose į mobiliuosius punktus. Trombocitai aferezės būdu imami VšĮ NKC Vilniuje. Autologinio konservuoto kraujo donacijų VšĮ NKC 2020 metais nebuvo.

2020 metais mažėjant donorystės apimtims, labai sumažėjo ir paruošiamo konservuoto kraujo. Iš viso per metus paruošta 62 565 vnt. konservuoto kraujo, tai 14 proc. mažiau, lyginant su praėjusiais metais (Duomenys apie VšĮ NKC paruošto konservuoto kraujo kiekį 2013 – 2020 metais teikiami 10 pav.).

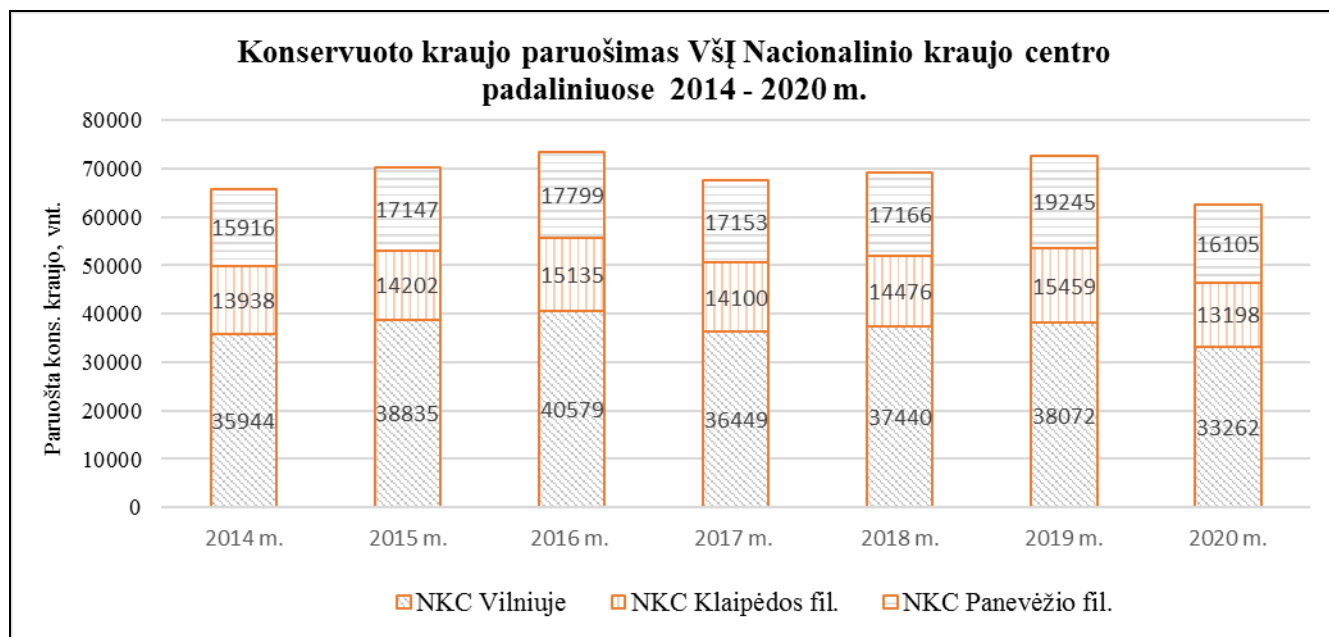
10 paveikslas

Daugiau nei pusė (53,2 proc.) viso konservuoto kraujo buvo paruošta VŠĮ NKC Vilniaus padalinyje, VŠĮ NKC Klaipėdos ir Panevėžio filialuose buvo paruošta atitinkamai 21,1 proc. ir 25,7 proc. surinktų kraujo vienetų (konservuoto kraujo paruošimo VŠĮ NKC padaliniuose veikla 2014-2020 m. teikiama 11 pav.).

11 paveikslas

Donorų, kuriems nustatyti teigiami infekcijų žymenų tyrimų rezultatai, konservuotas kraujas ar iš konservuoto kraujo jau pagaminti kraujo komponentai nurašomi ir perduodami sunaikinimui.

Konservuoto kraujo ir iš jo pagamintų komponentų nurašymo priežastys yra teigiami infekcijų žymenų (hepatito B, hepatito C, ŽIV 1/2, sifilio) rezultatai, rasti imuniniai antieritrocitiniai antikūnai, hemolizė, look – back procedūros taikymas ir kita. VŠĮ NKC 2020 metais kaip absoliutus brokas nurašyta 2 vnt. konservuoto kraujo, visais kitais atvejais nurašyti iš konservuoto kraujo jau pagaminti kraujo komponentai (eritrocitai, plazma, trombocitai).

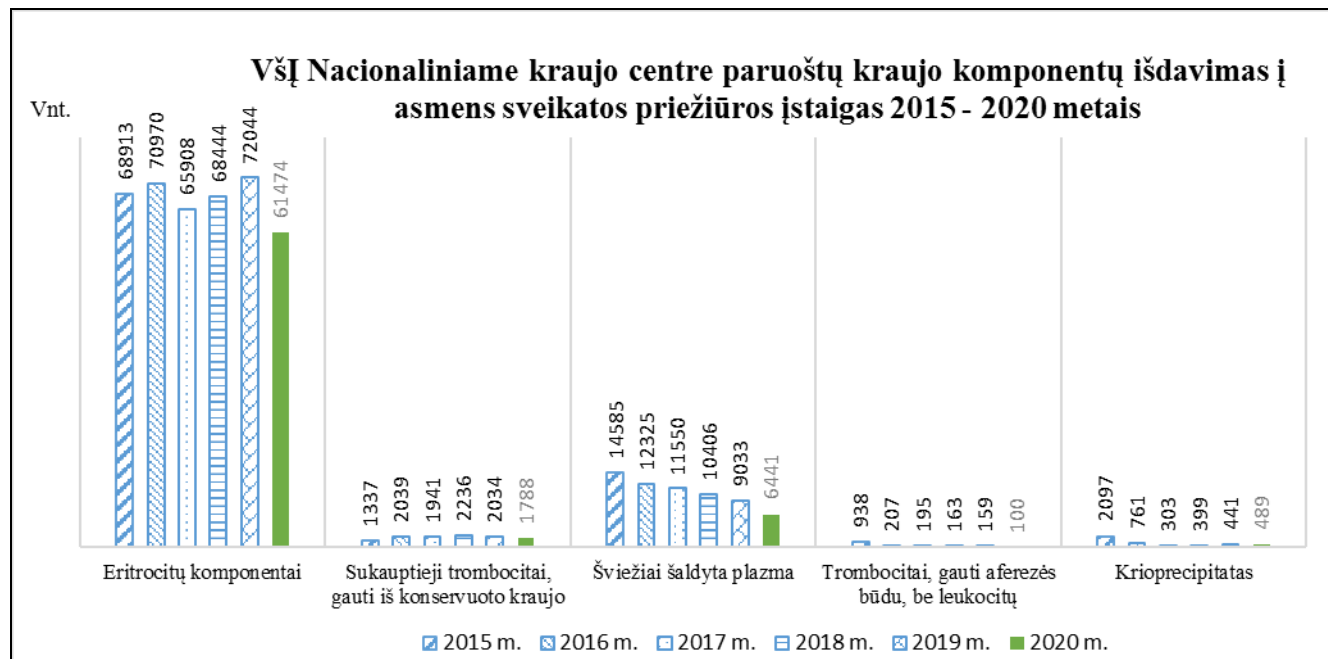
2020 metais VŠĮ NKC buvo ruošiami ir asmens sveikatos priežiūros įstaigoms išduodami šie kraujo komponentai: eritrocitai be leukocitų pridėtiniame tirpale, nuplauti eritrocitai, švitinti eritrocitų komponentai, sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, trombocitai, gauti aferezės būdu, be leukocitų, švitinti trombocitų komponentai, šviežiai šaldyta plazma, krioprecipitatas, trombocitai gauti aferezės būdu be leukocitų pridėtiniame tirpale, sukauptieji trombocitai gauti iš konservuoto kraujo be leukocitų pridėtiniame tirpale. 2020 metais dėl pandeminės situacijos sumažėjus donorystės apimtims, ženkliai mažėjo beveik visų kraujo komponentų pagaminimas ir išdavimas. Duomenys apie kraujo komponentų ruošimą ir išdavimą asmens sveikatos priežiūros įstaigoms pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Kraujo komponentų paruošimas VšĮ Nacionaliniame kraujo centre ir išdavimas į asmens sveikatos priežiūros įstaigas 2019-2020 metais

Kraujo komponento pavadinimas	Pagaminta, vnt.			Išduota į ASPĮ, vnt.		
	2019 m.	2020 m.	Pokytis, proc.	2019 m.	2020 m.	Pokytis, proc.
Eritrocitai be leukocitų pridėtiniame tirpale	72 371	62143	-14,1	71 936	61352	-14,7
Nuplauti eritrocitai	13	26	+2 kartai	10	21	+2 kartai
Švitinti eritrocitų komponentai	98	101	+3,1	98	101	+3,1
Sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo	2 833	2551	-10,0	1 996	1721	-13,8
Trombocitai, gauti aferezės būdu, be leukocitų	166	109	-34,3	148	76	-48,6
Švitinti trombocitų komponentai	28	28	0	28	27	-3,6
Šviežiai šaldyta plazma (kuriai taikomas karantinas)	66 087	57244	-13,4	9 024	6441	-28,6
Krioprecipitatas	820	282	-65,6	441	489	+10,9
Trombocitai gauti aferezės būdu be leukocitų pridėtiniame tirpale	6	2	-66,7	6	2	-66,7
Sukauptieji trombocitai gauti iš konservuoto kraujo be leukocitų pridėtiniame tirpale	16	64	+4 kartai	15	62	+4 kartai

VšĮ NKC paruoštų ir į asmens sveikatos priežiūros įstaigas išduotų kraujo komponentų kiekių palyginimas 2015 – 2020 metais parodytas 12 pav.

12 paveikslas

Siekiant įvykdyti asmens sveikatos priežiūros įstaigų skubius užsakymus, VšĮ NKC sudaromos įvairių kraujo komponentų atsargos. Neišdavus paruošto kraujo komponento iki jo galiojimo laiko pabaigos, jį tenka nurašyti. Komponentų nurašymų skaičius VšĮ NKC nuolat kontroliuojamas imant tik tuo metu reikiamų kraujo grupių donorų kraują. Nepaisant šių pastangų, visiškai išvengti komponentų nurašymų nepavyksta. Ypač sudėtinga numatyti ir suplanuoti kai kurių kraujo grupių komponentų

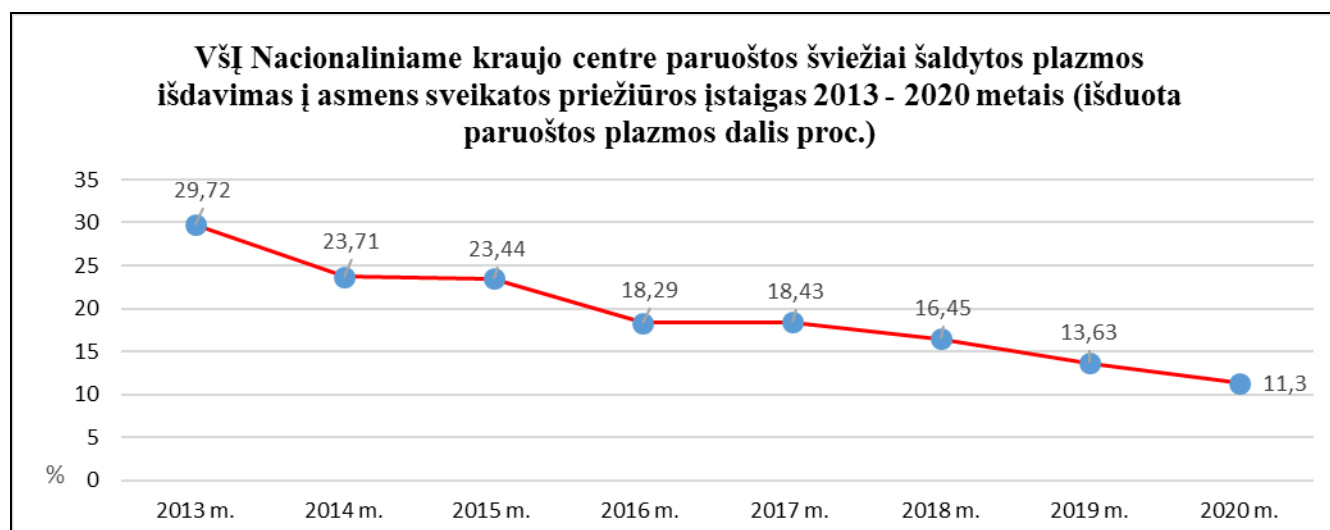
poreikio gydymo įstaigose svyravimus, kaip pavyzdžiui retesnių kraujo grupių komponentų ar kraujo komponentų turinčių Kell antigeną. Kraujo komponentus nurašyti tenka ne tik dėl atsargų, sudaromų skubiems užsakymams vykdyti, nepilno panaudojimo, bet ir dėl kraujo komponentų poreikio planavimo ligoninėse ypatumų. Kraujo komponentų ruošimo planavimas kraujo centre ypač pagerėtų, jeigu gydymo įstaigų užsakymai būtų suplanuojami ir teikiami iš anksto, atsižvelgiant į kraujo komponento ruošimo proceso trukmę.

2020 metais VšĮ NKC eritrocitų komponentų (eritrocitų be leukocitų pridėtiniame tirpale, nuplautų eritrocitų, švitintų eritrocitų komponentų), nurašytų pasibaigus galiojimo laikui, kiekis nedaug pakito, lyginant su praėjusių metų duomenimis ir sudarė 0,24 proc. pagaminto kiekio (pasibaigus galiojimo laikui 2019 m. nurašyta 0,14 proc., 2018 m. nurašyta 0,11 proc., 2017 m. - 0,41 proc., 2016 m. - 0,22 proc., 2015 m. – 0,24 proc. paruoštų eritrocitų komponentų).

Trombocitų (sukauptųjų trombocitų, gautų iš konservuoto kraujo; trombocitų, gautų aferezės būdu, be leukocitų) gamybos apimtys priklauso nuo VšĮ NKC įsipareigojimų asmens sveikatos priežiūros įstaigoms ir šių įstaigų faktinių užsakymų. Siekiant laiku įvykdyti asmens sveikatos priežiūros įstaigų užsakymus trombocitų komponentams, yra sudaromos pakankamos įvairių kraujo grupių kraujo komponentų atsargos. Šių atsargų kiekį ypač sudėtinga tiksliai suplanuoti, nes trombocitų komponentų galiojimo laikas yra santykinai trumpas (5 paros), o paruošimo procesas nuo kraujo paėmimo iki komponento paruošimo trunka pakankamai ilgai. Trombocitų ruošimo, atsargų sudarymo planavimo bei asmens sveikatos priežiūros įstaigų užsakymų koordinavimo priemonės, 2020 metais taikytos VšĮ NKC, buvo pakankamos, kad sukauptųjų trombocitų nurašymas pasibaigus galiojimo laikui išliktų ne didesnis kaip 30 proc. – 2020 m. pasibaigus galiojimo laikui nurašyta 26,4 proc. paruoštų sukauptųjų trombocitų vienetų, 2019 metais nurašyta 23,8 proc. paruoštų sukauptųjų trombocitų vienetų, 2018 metais - 22,8 proc., 2017 metais - 24,5 proc. paruoštų sukauptųjų trombocitų. Aferezės būdu gautų trombocitų nurašymai pasibaigus jų galiojimo laikui 2020 metais, lyginant su praėjusiais metais, padidėjo ir siekė 7,2 proc. (2019 metais pasibaigus galiojimui nurašyta 5,8 proc., 2018 metais - 2,26 proc. paruoštų trombocitų, gautų aferezės būdu, 2017 metais šie nurašymai sudarė 2,35 proc.).

Šviežiai šaldytos plazmos perdavimas klinikiniam naudojimui į asmens sveikatos priežiūros įstaigas per pastarąjį dešimtmetį nuolat mažėjo. 2020 m. į gydymo įstaigas išduota 11,3 proc. paruoštos plazmos (2019 m. - 13,63 proc. paruoštos šviežiai šaldytos plazmos, 2018 m. - 16,45 proc. paruošto šviežiai šaldytos plazmos kiekio, 2017 m. – 18,43 proc. (žiūr. 13 pav.).

13 paveikslas

VšĮ NKC paruošta šviežiai šaldyta plazma perduodama į VšĮ NKC Plazmos saugyklą ir laikoma iki to laiko, kol bus išduota į gydymo įstaigas arba realizuota, vadovaujantis LR sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl Kraujo ir kraujo komponentų įvežimo į

Lietuvos Respubliką ir išvežimo iš jos sąlygų bei tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir LR sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. V-979 „Dėl Plazmos panaudojimo ir kontrolės 2016–2020 metais strateginių kryptių aprašo patvirtinimo“. 2020 metais mažėjant šviežiai šaldytos plazmos užsakymų, didėjo nurašomos plazmos kiekiai. VšĮ NKC dėl pasibaigusio galiojimo laiko buvo nurašyta 1014 vienetai šviežiai šaldytos plazmos, šviežiai šaldytos plazmos be leukocitų pasibaigus galiojimui nurašyta 1290 vienetų, dėl kitų priežasčių buvo nurašyta 636 vienetai šviežiai šaldytos plazmos. Kitos plazmos nurašymo priežastys: teigiami infekciniai žymenys, kokybės reikalavimų neatitikimas, per mažas tūris, hermetiškumo pažeidimas, „look back“ procedūros taikymas.

2020 metais VšĮ NKC neturint sutartinių įsipareigojimų aprūpinti asmens sveikatos priežiūros įstaigas šviežiai šaldyta plazma be leukocitų, šio kraujo komponento nebuvo ruošiama.

VII SKYRIUS FARMACINĖ VEIKLA

VšĮ NKC vykdoma farmacinė veikla pagal turimą gamybos licenciją apima plazmos, naudojamos kaip pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti, ruošimą.

Pagrindinis VšĮ NKC tikslas vykdant farmacinę veiklą yra užtikrinti Lietuvos Respublikos farmacijos įstatymo, Geros gamybos praktikos, Vaistų geros platinimo praktikos bei norminių teisės aktų, reglamentuojančių plazmos, naudojamos kaip pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti, ruošimą, reikalavimų vykdymą.

VšĮ NKC ruošiama plazma, naudojama kaip pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti ir perduodama į Plazmos saugyklą saugojimui. Gydomo tikslams nepanaudota šviežiai šaldyta plazma, paruošta pagal geros gamybos praktikos reikalavimus užtikrinant jos kokybės atitikimą Europos farmakopėjos reikalavimams, saugoma iki tol, kol bus realizuota, vadovaujantis LR sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. V-78 „Dėl Kraujo ir kraujo komponentų įvežimo į Lietuvos Respubliką ir išvežimo iš jos sąlygų bei tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir LR sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. V-979 „Dėl Plazmos panaudojimo ir kontrolės 2016–2020 metais strateginių kryptių aprašo patvirtinimo“.

2020 metais VšĮ NKC ir filialų veiklos vietose gerinant plazmos, naudojamos kaip pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti, laikymo procesus, buvo įgyvendinti procesų pakeitimai, susiję su plazmos laikymo sąlygų gerinimu užtikrinant šalčio grandinės palaikymą ir nuoseklumą. Šie pakeitimai buvo inicijuoti vidaus auditų, kuriuos atliko VšĮ NKC direktoriaus įsakymu sudaryta Vidaus medicininio audito grupė. Korekciniai ir prevenciniai veiksmai apėmė plazmos saugojimui skirtos šaldymo įrangos kvalifikavimo, eksploatacijos ir priežiūros procedūras. Atsižvelgiant į 2020 m. rugpjūčio mėn. VVKT Patikrinimo pažymyje Nr. 10F-24 nurodytas rekomendacijas Panevėžio filiale, koreguotas šviežiai šaldytos plazmos ruošimo procesas. Įgyvendinus numatytas priemones, gerėja šviežiai šaldytos plazmos atsekamumo užtikrinimas tarpinio saugojimo nuo užšaldymo iki perkėlimo į plazmos saugyklą metu. Įgyvendinant VVKT Patikrinimo pažymyje Nr. 10F-30 Klaipėdos filiale pateiktas rekomendacijas, tobulintos šviežiai šaldytos plazmos perdavimo iš VšĮ NKC padalinių į plazmos saugyklą Vilniuje procedūros.

VIII SKYRIUS KOKYBĖS KONTROLĖ

Kokybės užtikrinimas apima veiklas, kurios vykdomos siekiant užtikrinti kraujo ir jo komponentų numatomą paskirtį atitinkančią kokybę nuo kraujo surinkimo iki paskirstymo visose su kokybe susijusiose srityse, vadovaujantis kraujo donorystės įstaigų kokybės sistemos geros praktikos standartų ir specifikacijų, o taip pat farmacinės geros gamybos praktikos kokybės sistemos, kiek tai yra susiję su plazmos ruošimu, reikalavimais.

Kraujo ir kraujo komponentų kokybės parametrai tikrinami vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministro 2012 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V-1186 “Dėl kraujo ir jo komponentų ruošimo ir kokybės kontrolės reikalavimų aprašo patvirtinimo“ galiojančia redakcija.

Kraujo ir kraujo komponentų techninių kokybės parametrų tyrimai atliekami VšĮ NKC Kraujo laboratorinio ištyrimo skyriuje ir išorės papildomų tyrimų laboratorijose rašytinių sutarčių pagrindu, vadovaujantis VšĮ NKC direktoriaus įsakymais patvirtintomis kraujo ir kraujo komponentų kokybės kontrolės instrukcijomis. Kaip medžiaga kraujo ir kraujo komponentų kokybės tyrimams naudojami kraujo/kraujo komponento vienetai arba vienetų maišelių vamzdelių segmentai.

Kokybės užtikrinimo skyrius analizuoja tuos kraujo ir kraujo komponentų techninius kokybės parametrus, kuriems nustatytas procentinis ar vienetinis mėnesio kontrolės dažnis, seka tendencijas ir kiekvieną mėnesį išrašo kokybės pažymėjimus.

Kraujo ir kraujo komponentų kokybės apžvalga

Kraujo ir kraujo komponentų kokybės techninių parametrų monitoringo procesas aprašytas vidaus kokybės sistemos dokumentuose. Kokybės užtikrinimo skyrius organizuoja kraujo ir kraujo komponentų surinkimo ir gamybos kokybės kontrolę.

Kokybės užtikrinimo skyriuje gauti tyrimų rezultatai registruojami ir analizuojami taikant statistinius metodus, sekamos tendencijos ir vertinama kraujo ir kraujo komponentų surinkimo ir gamybos procesų eiga.

Konservuotas kraujas

VšĮ NKC 2020 metais kraujas buvo surenkamas iš donorų naudojant kraujo maišų tipą viršus – apačia. Po surinkimo konservuotas kraujas buvo atvėsintas iki $+20^{\circ}\text{C}$ - $+24^{\circ}\text{C}$ specialia atvėsintimo įranga ir saugomas iki perdirbimo kontroliuojamose sąlygose iki 24 val.

2020 metais ištirti konservuoto kraujo vienetai 100 % atitiko tūrio 450 ± 50 ml. reikalavimą, hemoglobino kiekis vidutiniškai buvo 62,3 g/vnt., priimtumo kriterijus ≥ 45 g/vnt.

VšĮ NKC konservuotas kraujas naudojamas kaip žaliava kraujo komponentų gamybai, užtikrinant jo tinkamumą trombocitų ir šviežiai šaldytos plazmos gamybai ir saugomas tik iki 24 valandų, hemolizė saugojimo pabaigoje atitiko šio parametro kokybės reikalavimą ir buvo $< 0,8$ % visuose tirtuose vienetuose.

Eritrocitai be leukocitų pridėtiniame tirpale

Eritrocitai be leukocitų pridėtiniame tirpale buvo ruošiami iš konservuoto kraujo nuėmus trombocitų ir leukocitų sluoksnį ir “in-line” filtracijos metodu pašalinus didžiąją dalį leukocitų. 2020 metais tirtų eritrocitų be leukocitų pridėtiniame tirpale vienetų kokybės parametrai atitiko kokybės reikalavimus: hemoglobino kiekio reikalavimas $\geq$ kaip 40 g/vnt., vidurkis - 52,3 g/vnt., liekamųjų leukocitų reikalavimas $<$ kaip 1×10^6 /vnt., vidurkis - $0,06 \times 10^6$ /vnt., hemolizės reikalavimas $< 0,8$ %, vidurkis - 0,26 %. Kokybės parametrų rezultatai VšĮ NKC padaliniuose statistiškai reikšmingai nesiskyrė.

Nuplauti eritrocitai

Nuplauti eritrocitai VšĮ NKC 2020 metais buvo ruošiami tik Vilniuje ir tik pagal iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų gautus užsakymus. Eritrocitai gaminami iš pirminio komponento 3 kartus nuplaunant nuo plazmos ir likutinių ląstelių $+ 4^{\circ}\text{C}$ 0,9 % Natrio chlorido tirpalu.

Liekamojo baltymo tyrimas atliekamas išorės papildomų tyrimų laboratorijoje sutartiniu pagrindu. Paruoštų nuplautų eritrocitų bendro baltymo likutis buvo mažiau už viršutinę 0,5 g/vnt. leistiną ribą, vidutiniškai 0,007 g/vnt. išsaugant aukštą hemoglobino kiekį (kokybės reikalavimas ≥ 40

g/vnt.) vidutiniškai 51,9 g/vnt., hemolizė gamybos proceso pabaigoje vidutiniškai buvo 0,19 % (kokybės reikalavimas < 0,8 %).

Šviežiai šaldyta plazma

Šviežiai šaldyta plazma ruošama atskiriant plazmą iš konservuoto kraujo iki 24 valandų nuo kraujo paėmimo ir visiškai užšaldant greito užšaldymo įrenginyje žemesnėje nei -30°C temperatūroje per vieną valandą. Tokiu būdu paruoštoje šviežiai šaldytoje plazmoje užtikrinamas ne mažesnis kaip 70 IU VIII faktoriaus kiekis 100 ml plazmos ir panašus kiekis kitų krešėjimo faktorių bei natūralių inhibitorių.

2020 metais tirtų šviežiai šaldytos plazmos ir Plazmos saugykloje ilgiausiai saugotos šviežiai šaldytos plazmos vienetų VIII faktoriaus kiekis (užšaldžius ir atšildžius) atitiko priimtino kriterijų (ne mažiau kaip 70 IU/100 ml), šviežiai paruoštoje plazmoje vidurkis buvo 120 IU/100 ml, ilgiausiai saugotoje – 98,0 IU/100 ml ir atitiko Europos Farmakopėjos straipsnio 01/2007:0853 „Žmogaus plazma fracionavimui“ reikalavimą.

Bendro baltymo kiekis šviežiai pagamintoje plazmoje buvo aukštesnis už apatinę leistiną ribą (50 g/l), vidurkis 59,0 g/l.

Krioprecipitatas

Komponentas buvo ruošiamas iš šviežiai šaldytos plazmos vieneto, po lėto šviežiai šaldytos plazmos atšildymo ir kieto centrifugavimo atskiriant plazmą be krioprecipitato į atskirą maišelį. Komponentas naudojamas fibrinogeno kiekybinio ir kokybinio deficito, VIII krešėjimo faktoriaus deficito ir kompleksinio krešėjimo faktorių deficito, esant DIK sindromui, gydymui, jame yra VIII krešėjimo faktoriaus, Wilebrando, XIII krešėjimo faktoriaus, fibrinogeno, fibronektino. 2020 metais krioprecipitatas buvo ruošiamas tik Centre.

Tikrintuose vienetuose VIII faktoriaus kiekis atitiko priimtino kriterijų (≥ 70 IU/vnt.), mediana 105 IU/vnt., fibrinogeno atitiko priimtino kriterijų (≥ 140 mg/vnt.), mediana 277 IU/vnt.

Trombocitai, gauti aferezės būdu, be leukocitų

Komponentas buvo ruošiamas tik turint konkretų gydymo įstaigos užsakymą ir tik Centre, naudojant aferezės įrangą.

2020 metais ruoštų trombocitų, gautų aferezės būdu, be leukocitų tirtų pavyzdžių trombocitų skaičiaus vidurkis buvo $2,83 \times 10^{11}$ (kokybės reikalavimas $> 2 \times 10^{11}$), liekamųjų leukocitų vienetu vidurkis $0,11 \times 10^6$ (kokybės reikalavimas $< 1 \times 10^6$), pH saugojimo laikotarpio pabaigoje vidurkis 7,2 (kokybės reikalavimas $> 6,4$) ir atitiko kokybės reikalavimus.

Sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, be leukocitų ir Sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, be leukocitų pridėtiniame tirpale

Sukauptieji trombocitai buvo ruošiami standartizuotu būdu, sukauptiant steriliu būdu tos pačios kraujo grupės (ABO ir Rh D) keturis arba penkis leukocitų ir trombocitų sluoksnius ir užpilant plazma arba pridėtinu tirpalu. Sukauptieji trombocitai, gauti iš konservuoto kraujo, be leukocitų pridėtiniame tirpale buvo ruošiami pagal Asmens sveikatos priežiūros įstaigų užsakymus. 2020 metais tirtų vienetų trombocitų skaičiaus vidurkis buvo $3,40 \times 10^{11}$ (kokybės reikalavimas $\geq 2 \times 10^{11}$), liekamųjų leukocitų kiekio vidurkis $0,08 \times 10^6$ /vnt. (kokybės reikalavimas $< 1 \times 10^6$ vienetu), pH saugojimo laikotarpio pabaigoje vidurkis - 7,4 (kokybės reikalavimas $> 6,4$). ir atitiko kokybės reikalavimus.

Medicinių prekių vidinis išleidimas

Reagentai ir medicininės medžiagos, kurios turi lemiamos įtakos ruošiamų kraujo komponentų kokybei ir kurioms būtinai serijos kokybės sertifikatai, išleidžiamos vidiniam naudojimui įvertinus išorinės pakuotės, ženklinimo ir kokybės sertifikato duomenų atitiktį. Vertinimą atlieka pagal kompetenciją sandėlininkas, Kokybės užtikrinimo skyriaus vedėjas ir Kraujo laboratorinio ištyrimo skyriaus vedėjas. Atitinkančios reikalavimus medžiagos ir reagentai ženklinami žalios spalvos lipnia etikete su “KK“ antspaudu.

2020 metais neatitiktį dėl prekių kokybės ir saugojimo reikalavimų pažeidimo nenustatyta.

Susekamumas ir pranešimai apie pavojingas nepageidaujamas reakcijas ir pavojingus nepageidaujamus reiškinius

2020 metais iš ASPĮ nebuvo gauta pranešimų apie pavojingas nepageidaujamas reakcijas recipientams, kurios galėjo būti susietos su kraujo ir kraujo komponentų kokybe ir sauga. VŠĮ NKC nebuvo užfiksuota pavojingų nepageidaujamų reiškinių (atsiradusių dėl nelaimingo atsitikimo ar klaidos), susijusių su kraujo ir kraujo komponentų surinkimu, ištyrimu, perdirbimu, laikymu ir paskirstymu. Užfiksuota viena 2 lygio pavojinga nepageidaujama reakcija donorui dėl vėlyvos vazovagalinės reakcijos ir atliktas vienas tyrimas dėl donoro ankstesnės donacijos vykdant susekamumo (look back) veiksmus. Tyrimo metu nuokrypių nuo ištyrimo algoritmo nenustatyta. Pranešimai pateikti Sveikatos apsaugos ministro 2006 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-687 Dėl susekamumo ir pranešimų Sveikatos apsaugos ministerijai apie pavojingas nepageidaujamas reakcijas ir pavojingus nepageidaujamus reiškinius, susijusius su kraujo ir jo komponentų ruošimu ar transfuzija, tvarkos aprašo patvirtinimo nustatyta tvarka.

Kokybės rizikos valdymas

Kokybės rizikos valdymas – tai dalis VŠĮ NKC kokybės sistemos, kuri užtikrina, kad procesų eksploatacinių charakteristikų kokybės stebėseną bei peržiūros sistemos būtų grindžiamos rizika susijusia su donorų ir pacientų apsauga.

2020 metais buvo inicijuoti 4 rizikos įvertinimai. Įvertinta rizika, susijusi su šviežiai šaldytos plazmos gamybos proceso validavimu. Atlikus vertinimą, konstatuota, kad šviežiai šaldytos plazmos gamybos, užšaldymo, tarpinio saugojimo ir išleidimo proceso kritiniai etapai reglamentuoti, kritiniai parametrai monitoruojami. Atsižvelgiant į VVKT prie SAM Geros gamybos praktikos tikrinimo išvadas apie GGP reikalavimų kokybės vadybos sistemos dokumentams įgyvendinimą, buvo atliktas rizikos, susijusios su kokybės vadybos sistemos dokumentų ir duomenų įrašų valdymu, vertinimas. Nustačius galimus šios rizikos veiksnius, buvo įgyvendinti atitinkami procedūrų pakeitimai. Siekiant įvertinti Geros gamybos praktikos gairių 7 skyriaus „Užsakomoji veikla“ reikalavimų įgyvendinimo ir vykdymo rizikas reikšmingoje medicininė ir farmacinė atliekų bei kenkėjų kontrolės srityse atlikti du rizikos vertinimai ir kaip rizikos mažinimo priemonė buvo papildytas vidaus auditų planas ir atliktas šių veiklų vidaus medicininis auditas, kurio metu neatitiktį dėl šių užsakomųjų veiklų nenustatyta.

Įrangos tinkamumo patvirtinimas ir tyrimo metodų validavimas

Tinkamumo patvirtinimo ir validavimo principai yra taikomi kraujo surinkimo, komponentų paruošimo, ištyrimo, paskirstymo ir išdavimo procesuose naudojami įrangai ir procesams vadovaujantis Kraujo donorystės įstaigų geros gamybos praktikos ir farmacinės veiklos geros praktikos reikalavimais. VŠĮ NKC šie veiksmai atliekami vadovaujantis kokybės vadybos sistemos procedūros aprašu PA14-NKC „Įrangos kvalifikavimas, procesų ir tyrimo metodų validavimas“.

Atsižvelgiant į VŠĮ NKC finansines galimybes ir turimus išteklius bei personalo kvalifikaciją, kvalifikavimą atlieka tinkamos kvalifikacijos sutartiniai paslaugų tiekėjai arba NKC validavimo darbo

grupės.

Pagrindinis validavimo planas (PVP) 2019 – 2020 metams buvo parengtas ir patvirtintas VšĮ NKC Direktoriatas 2019-02-06 d. įsakymu Nr. B-36, kuris atsižvelgiant į įrangos ar sistemų naudojimą ir skyrių poreikius buvo koreguojamas papildant/atsisakant atskirų kvalifikavimo objektų.

2020 metais 35 kraujo paėmimo, kraujo komponentų atskyrimo, saugojimo ir transportavimo įrangos objektams, laboratorinio ištyrimo įrangai ir šviežiai šaldytos plazmos saugojimo įrangai, esantiems Centre ir filialuose, buvo atliktas kvalifikavimas arba rekvalifikavimas. 2020 metais kvalifikuoti/rekvalifikuoti buvo šie objektai: kraujo paėmimui naudojami kraujo paėmimo svarstyklės - maišytuvai su užlydimu ir be užlydimu, paimto kraujo atvėsinimo įranga, vamzdelių užlydymo įranga; kraujo ir kraujo komponentų ruošimui naudojami automatiniai kraujo komponentų separatoriai, centrifugos; kraujo komponentų saugojimo šaldytuvai ir šaldikliai, trombocitų saugojimo įrenginiai, kraujo komponentų transportavimo įranga, plazmos saugojimo refrižeratoriai; kraujo laboratoriniam ištyrimui naudojami analizatoriai ir mėginių saugojimo šaldytuvai, mėginių transportavimo įranga.

Atliktas šviežiai šaldytos plazmos ruošimo, saugojimo ir išdavimo proceso validavimas KLF, validuotas šviežiai šaldytos plazmos priėmimo į plazmos saugyklą procesas, patvirtintas antiseptiko donorų rankos apnuošimui naudojimo tinkamumas, kraujo laboratorinio ištyrimo procese atliktas imunohematologinio tyrimo metodo patikrinimas.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro donorų apklausa ir jų pasitenkinimas VšĮ Nacionalinio kraujo centro teikiamomis paslaugomis

Siekiant išsiaiškinti kraujo donorų poreikius ir jų pasitenkinimą VšĮ NKC teikiamomis donorystės paslaugomis, buvo atlikta apklausa, kurios metu kraujo davę žmonės atsakė į anketos klausimus. Donorų apklausos anketą sudarė 12 klausimų, kurie sudaryti taip, kad gavus apibendrintus anketų duomenis, būtų galima tobulinti donorų aptarnavimą, atsižvelgiant į jų poreikius, išsakyti nuomonę. Iš viso gauta ir apdorota 495 donorų apklausos anketos. Apklausoje dalyvavę nuolatiniai donoriai, kraujo duodantys 4-6 kartus per metus, sudarė 29,3 proc., donoriai, kraują duodantys 1-3 kartus per metus, sudarė 59 proc., o duodantieji kraujo rečiau nei kartą per metus - 11,7 proc.

Apklausos rezultatai parodė, kad didžioji dalis - 91,7 proc. respondentų VšĮ NKC teikiamų paslaugų kokybę įvertino labai gerai, 7,9 proc. respondentų kokybę vertino gerai, 0,4 proc. dalyvavusių apklausoje respondentų kokybę vertino labai blogai. Apklausoje tirta, kaip donoriai vertina kraujo donorystės proceso eigoje dalyvaujančio personalo profesionalumą. Iš gautų apklausos rezultatų galime daryti išvadą, kad personalas geba sukurti teigiamą psichologinę ir emocinę aplinką. Visi apklaustieji donoriai į klausimus ar jis jaučiasi gerbiamas, ar jaučiasi saugus, ar buvo išklaustyti ir įvertinta jo nuomonė atsakė sutinkantys arba visiškai sutinkantys. Atskirų kraujo donorystės procese dalyvaujančio personalo grupių - registratorių, laboratorijos darbuotojų bei slaugytojų – darbą apklaustieji donoriai vertino tik gerai ir labai gerai. Gydytojų darbą 91,7 proc. respondentų vertino labai gerai, 7,3 proc. – gerai ir 1,0 proc. vidutiniškai. Pandemijos laikotarpiu trūkstant kraujo, buvo labai svarbu dovanoti kraują pakviesti kuo daugiau žmonių. Apklausiant donorus, buvo tirta, koks donorų kvietimo atvykti ir duoti kraujo būdas jiems yra priimtinausias. Apibendrinus apklausos rezultatus, paaiškėjo, kad 66,7 proc. apklaustųjų kvietimą norėtų gauti trumpąja žinute, 12,4 proc. respondentų pažymėjo, kad kvietimą ar informaciją norėtų gauti socialinių tinklų pagalba, 11,7 proc. respondentų nurodė, kad jiems priimtinas kvietimas telefoninio skambučio metu, 3,6 proc. respondentų pageidauja informaciją apie donorų kvietimą sužinoti iš žiniasklaidos. Dalis donorų (iš viso 5,6 proc. visų apklaustųjų) pasisakė, kad nenori būti kviečiami donorystei.

Padėkojant kraują dovanojantiems žmonėms, yra teikiami smulkūs suvenyrai su NKC logotipu prisiminimui. Dalyvavę apklausoje donoriai pažymėjo, kad patinka gauti suvenyrą su VšĮ NKC logotipu (39,5 proc.), taip pat vis dar mėgstama dovana yra kino bilietas (24,0 proc.), maisto produktai ar kiti daiktai (28,0 proc.). 8,5 proc. apklaustųjų donorų pasisakė, kad jiems suvenyrų nereikia.

Skatinant neatlygintą kraujo donorystę ir pritraukiant naujus žmones tapti donoriais, labai svarbi yra donorų teigiamų atsiliepimų sklaida visuomenėje. Apklausoje tirta, ar donoriai rekomenduotų tapti kraujo donoriais savo pažįstamiems. Didžioji dalis (99,4 proc.) apklaustųjų rekomenduotų duoti kraują VšĮ NKC savo pažįstamiems ir tik 0,6 proc. nerekomenduotų. Visi nuolatiniai kraujo donoriai, kraują duodantys reguliariai 4-6 kartus per metus, tapti kraujo donoriais rekomenduotų ir savo pažįstamiems.

Pirmojo karantino dėl Covid-19 pandemijos metu, 2020 metų pradžioje buvo juntamas stiprus donorų sumažėjimas. Siekiant sužinoti donorų nuomonę apie donorystę karantino dėl Covid-19 pandemijos laikotarpiu, į anketą buvo įtrauktas klausimas, ar, donorų nuomone, yra saugu duoti kraujo karantino laikotarpiu. Apibendrinus apklausos rezultatus, paaiškėjo kad net 97 proc. apklaustųjų mano, kad kraują duoti yra saugu ir karantino laikotarpiu.

Apibendrinant visos apklausos rezultatus, galima teigti, kad dauguma apklausoje dalyvavusių žmonių jau ne pirmą kartą duoda kraujo VŠĮ NKC ir turi teigiamą nuomonę apie įstaigą – palankiai vertina kraujo centro darbuotojus, jų aptarnavimą, skatina savo artimuosius ir pažįstamus tapti kraujo donorais.

IX SKYRIUS

AUDITAI IR IŠORINIAI TIKRINIMAI

Vidaus auditas yra vienas iš matavimo, analizės ir gerinimo procesų. Vidaus auditų tikslas – įvertinti VŠĮ NKC kokybės vadybos sistemos atitiktį Kraujo donorystės įstaigų kokybės sistemos, farmacinės veiklos geros gamybos praktikos, kokybės vadybos sistemos atitinkančios LST EN ISO 9001:2015 standartą reikalavimams ir pačios organizacijos nustatytiems kokybės vadybos sistemos reikalavimams bei savalaikiai išsiaiškinti sisteminės spręstinas problemas ir pateikti siūlymus nuolat gerinant kokybės vadybos sistemos rezultatyvumą.

Vidaus auditai VŠĮ NKC atliekami vadovaujantis VŠĮ NKC direktoriaus įsakymu patvirtintu procedūros aprašu PA19-NKC Vidaus auditas. Vidaus medicininio audito grupė atliko auditus pagal VŠĮ Nacionalinio kraujo centro direktoriaus įsakymu (VŠĮ NKC direktoriaus 2020-01-30 įsakymas Nr. B-40, 2020-02-26 įsakymas Nr. B-69) patvirtintą Vidaus medicininį auditų metinį planą. Pagal metinį planą VŠĮ NKC padaliniuose Vilniuje, Klaipėdoje ir Panevėžyje buvo suplanuota atlikti 14 auditų, o taip pat numatyta audituoti paslaugų pirkimą iš išorės subjektų, kurių veikla gali turėti įtakos kraujo komponentų kokybei, saugai ar efektyvumui, o taip pat ir sutarčių valdymą

2020 metais audituoti vadybos, pagrindiniai produkto realizavimo ir palaikomieji procesai: dokumentų ir įrašų valdymas, personalo valdymas, kraujo komponentų gamyba, saugojimas ir išdavimas, šviežiai šaldytos plazmos panaudojimas, donorų telkimas, donorų atranka ir kraujo paėmimas, higienos priežiūros valdymas, medicinos prietaisų ir įrangos valdymas, įrangos kvalifikavimas, procesų ir tyrimo metodų validavimas, išorės subjektų veiklą, kurios gali turėti įtakos kraujo komponentų kokybei, saugai ar efektyvumui, valdymas.

2020 metais atlikta 15 planinių auditų visuose VŠĮ NKC padaliniuose. Auditų metu neatitiktį nenustatyta, buvo pateiktos rekomendacijos ir pasiūlymai gerinimui.

Atlikti išorės subjektų veiklą, kurios gali turėti įtakos kraujo komponentų kokybei, saugai ar efektyvumui, vertinimo auditai. Vertintas paslaugų pagal sutartį su VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų LMC Biochemijos laboratorija dėl bendro baltymo kiekio nustatymo visų rūšių šviežiai šaldytoje plazmoje, bendro baltymo kiekio nustatymas nuplautų eritrocitų supernatante, VIIIc faktoriaus kiekio nustatymo visų rūšių šviežiai šaldytoje plazmoje, fibrinogeno kiekio ir VIIIc faktoriaus kiekio nustatymo krioprecipitate (Nr. 8-111, 2020-06-30 d.), su Nacionaline visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija dėl bendro baltymo nustatymo visų rūšių šviežiai šaldytoje plazmoje pagal Europos farmakopėjos Eur. Ph. 2.5.9. metodą (Nr.8-110, 2020-06-30 d.) teikimas, išorės tiekėjų teikiamų infekuotų medicininį ir farmacinių atliekų išvežimo ir galutinio sutvarkymo (šalinimo deginant) ir kenkėjų kontrolės (dezinsekcijos ir deratizacijos) paslaugų organizavimas ir valdymas VŠĮ NKC. Audito metu neatitiktį nenustatyta.

2020 metais VŠĮ NKC buvo atlikti išorinių institucijų tikrinimai (inspektavimai, auditai):

- UAB „Analitika“ specialistai atliko NKC ir NKC Klaipėdos ir Panevėžio filialų 2019 metų finansinės veiklos auditą;
- Įmonė “Bureau Veritas Certification Lietuva” 2020-10-07 – 2020-10-08 atliko VŠĮ Nacionalinio kraujo centro kokybės vadybos sistemos priežiūros auditą pagal tarptautinio standarto ISO 9001:2015 reikalavimus;
- VVKT prie SAM įvykdė patikrinimą dėl VŠĮ NKC vykdomos veiklos atitikties geros gamybos praktikos reikalavimams (2020-09-07 VVKT geros gamybos praktikos patikrinimo pažyma Nr. 10F-29; 2020-08-25 VVKT geros gamybos praktikos patikrinimo pažyma Nr. 10F-27; 2020-06-19 VVKT

geros gamybos praktikos patikrinimo pažyma Nr. 10F-19; 2020-06-15 VVKT geros gamybos praktikos patikrinimo pažyma Nr. 10 F-17).

X SKYRIUS KORUPCIJOS PREVENCIJA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl skaidrių asmens sveikatos priežiūros įstaigų sąrašo patvirtinimo“, VšĮ NKC suteiktas Skaidrios asmens sveikatos priežiūros įstaigos vardas.

VšĮ NKC direktoriaus 2020 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. B-232 patvirtinta nauja VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 – 2022 metų korupcijos prevencijos programa ir Programos įgyvendinimo priemonių planas.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai pateiktas siūlymas atlikti VšĮ NKC vykdomos veiklos srities – įstaigoje surinktos, iš kitų kraujo donorystės įstaigų įsigytos ir klinikiniam tikslams nepanaudotos šviežiai šaldytos plazmos pardavimas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir VšĮ NKC teisės aktais nustatyta tvarka – korupcijos pasireiškimo nustatymo procedūras. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-1633 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo“ VšĮ NKC buvo pavesta atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą teikiamų mokamų laboratorinių tyrimų paslaugų Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, gyventojams bei kitiems užsakovams srityje. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai 2020 m. rugsėjo 24 d. pateikta motyvuota išvada – teikiamos mokamos laboratorinių tyrimų paslaugos Lietuvos Respublikos asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, gyventojams bei kitiems užsakovams, organizavimo ir veiklos vykdymo integralumas 2020 m. yra iš esmės pakankamas atsparumui korupcijai užtikrinti, t.y. tiek analizuojamos VšĮ NKC veiklos srities procesų detalus reglamentavimas, tiek ir veiklos vykdymas šiuo metu iš esmės atitinka aukštus veiklos kokybės ir skaidrumo standartus. Atlikus detalią analizę nustatyta, kad ši veiklos sritis nepriskirtina prie veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, VšĮ NKC sudarytos prielaidos tinkamai vykdyti veiklos srities korupcijos rizikos veiksnius.

Taip pat 2020 m. įgyvendinant Korupcijos prevencijos VšĮ NKC centre programą ir šios programos įgyvendinimo priemonių planą, buvo parengta ir visiems VšĮ NKC darbuotojams teikiama mokomoji (metodinė) medžiaga antikorupcijos temomis, atlikta vykdomų pirkimų stebėseną pagal nurodytus Viešųjų pirkimų tarnybos rekomenduojamus pirkimų vertinimo rodiklius, jie adaptuoti bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. V-1651 „Dėl pirkimų vykdytojų sveikatos priežiūros sistemoje viešųjų pirkimų vertinimo rodiklių paviešinimo“ patalpinti VšĮ Nacionalinio kraujo centro internetiniame puslapyje - <https://kraujodonoryste.lt/veikla/viesuju-pirkimu-bendra-informacija/>. Taip pat atlikti visi kiti Šakinės korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020-2022 metų programos, šios programos įgyvendinimo priemonių plane ir VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 – 2022 metų korupcijos prevencijos programos ir Programos įgyvendinimo priemonių plane numatyti veiksmai.

XI SKYRIUS VIEŠIEJI PIRKIMAI

Viešųjų pirkimų pagrindinis uždavinys – aprūpinti kraujo centrą donorystės, kraujo ruošimo ir kitų veiklų įgyvendinimui reikalingomis prekėmis, paslaugomis bei darbais, formuojant pirkimų planą ir kontroliuojant jo įgyvendinimą, o taip pat atliekant viešųjų pirkimų procedūras. Viešieji pirkimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, poįstatyminiais teisės aktais, vidaus teisės aktais, reglamentuojančiais viešuosius pirkimus – procedūros aprašu “Pirkimų valdymas”, „Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu“. Pirkimai vykdomi pagal VšĮ NKC direktoriaus įsakymu patvirtintus metinius prekių, paslaugų, darbų pirkimų planus bei atsižvelgiant į

įstaigos finansines galimybes.

VšĮ NKC 2020 metais buvo atlikta 20 atvirų (tarptautiniai ir supaprastinti atviri konkursai) viešojo pirkimo konkursų, iš jų 3 pirkimai buvo vykdomi įgyvendinant Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programą, dar 6 atvirieji pirkimo konkursai buvo paskelbti, bet dėl įvairių priežasčių pirkimai neįvyko. Įgyvendinus atvirųjų konkursų pirkimo procedūras, buvo nupirkta reagentų donorų kraujui tirti, medicinos priemonių, kraujo komponentų ruošimui reikalingų priemonių – kraujo maišų, sujungimo plokštelių sterilus vamzdelių sujungimo aparatui, taip pat pirkti programinės bei kompiuterių tinklo įrangos, įvairios medicinos technikos priežiūros ir remonto paslaugų, kraujo ištyrimo paslaugų. o taip pat paslaugų, susijusių su neatlygintinos kraujo donorystės rėmimu.

Įgyvendinant Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programą, 2020 metais buvo nupirkta reklamos viešajame transporte bei televizijoje, kuponų apsilankyti kino teatre, skirtų dalinti neatlygintiniams donorams. Lėšos skirtos Neatlygintinai kraujo donorystės propagavimo programai įgyvendinti buvo panaudotos ir paslaugoms bei prekėms pirkti mažos vertės pirkimo būdu – nupirkta keleivinių transporto priemonių nuomos, spaudos gamybos ir kitų paslaugų, taip pat suvenyrų donorams su donorystės simbolika (puodeliai, hematogenas, knygos) bei kitų prekių, skirtų donorų renginiams.

Per VšĮ CPO LT įsigyta prekių ir paslaugų 125.346,16 eurų sumai. Vykdam mažos vertės pirkimus VšĮ NKC 2020 metais buvo įsigyta įvairių prekių ir paslaugų už 641.029,73 Eur (su PVM). 2020 metais VšĮ NKC atliko du konsoliduotus pirkimus, įsigyjant vienkartinių kaupių ir pirmosios pagalbos rinkinių (vaistų). VšĮ NKC iš viso buvo inicijuota 408 paraiškos prekėms bei paslaugoms įsigyti, įvykdyta 99,7 proc. šių paraiškų

VšĮ NKC 2020 metais taip pat dalyvavo asmens sveikatos priežiūros įstaigų organizuojamuose viešojo pirkimo konkursuose dėl kraujo komponentų tiekimo ir tyrimų atlikimo – pateikti 28 pasiūlymai ligoninėms tiekti VšĮ NKC paruoštus kraujo komponentus.

XII SKYRIUS FINANSINĖ VEIKLA

Buhalterinė apskaita VšĮ NKC tvarkoma vadovaujantis LR viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, LR buhalterinės apskaitos įstatymu bei kitų galiojančių teisės aktų reikalavimais. VšĮ NKC finansinė apskaita tvarkoma pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS). 2020 metais buvo parengti ir laiku pateikti finansinių ataskaitų rinkiniai, mėnesio pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijos, PSDF biudžeto išlaidų vykdymo ataskaita, rengiami ir į Finansų ministerijos naudojamą viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (VSAKIS) teikiami metinis finansinių ataskaitų rinkinys, pajamų ir sąnaudų sąskaitų apyvartos mėnesio duomenys, derinamos apyvartos ir skolos su kiekviena asmens sveikatos priežiūros įstaiga ir kt., atlikta metinė viso turto ir įsipareigojimų inventORIZACIJA.

2020 metais VšĮ NKC pagrindinės veiklos pajamos sudarė 6.567,775 tūkst. eurų, iš jų:

- finansavimo pajamos iš savivaldybių biudžetų – 1,125 tūkst. eurų;
- finansavimo pajamos iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų lėšų – 43,495 tūkst. eurų;
- finansavimo pajamos iš kitų finansavimo šaltinių – 759,209 tūkst. eurų;
- pagrindinės veiklos kitos pajamos – 5.763,946 tūkst. eurų.

Finansavimo pajamas sudaro: panaudotos lėšos neatlygintinai donorystei propaguoti, gautos iš PSDF (732,016 tūkst. eurų); finansavimo sumos iš kitų šaltinių (panaudota parama pinigais, panaudota parama prekėmis (27,192 tūkst. eurų).

VšĮ NKC pagrindinės veiklos pajamų reikšmingą dalį sudaro pajamos už gydymo įstaigoms pateiktus kraujo komponentus – 5.738,315 tūkst. eurų (87,4 proc.), pajamos už fiziniams ir juridiniams asmenims atliktas kraujo ištyrimo paslaugas – 25,631 tūkst. eurų. 2020 metais, lyginant su praėjusiais

metais, pajamos už asmens sveikatos priežiūros įstaigoms pateiktus kraujo komponentus sumažėjo 14,6 proc.

2020 metais VšĮ NKC gavo paramos maisto produktais, kurie buvo skirti donorams: mineralinio vandens (UAB Birštono mineraliniai vandenys ir Ko, vertė 1.340,53 eurai), prieskonių (UAB Tavlinas, vertė 45,01 eurai), maltos kavos ir arbatos (UAB Mainai & Co, vertė 199,47 eurų). Taip pat buvo gauta parama kitomis prekėmis: respiratoriai (VšĮ Laisvės TV, vertė 2.550,00 eurų), knygos (VšĮ Terra Publica, vertė 2.574,50 eurų), dovanų kuponų (UAB Smagus, vertė 9.000,00 eurų, UAB Šaudykla, vertė 2.000,00 eurų).

VšĮ NKC pagrindinės veiklos sąnaudos 2020 metais sudarė 7.166,080 tūkst. eurų.

VšĮ NKC 2020 metų apskaičiuotasis grynasis deficitas sudarė 600,991 tūkst. eurų.

VšĮ NKC 2020 metų veiklos sąnaudų struktūra parodyta 4 lentelėje.

4 lentelė. VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2019 metų veiklos rezultatų ataskaitos duomenys

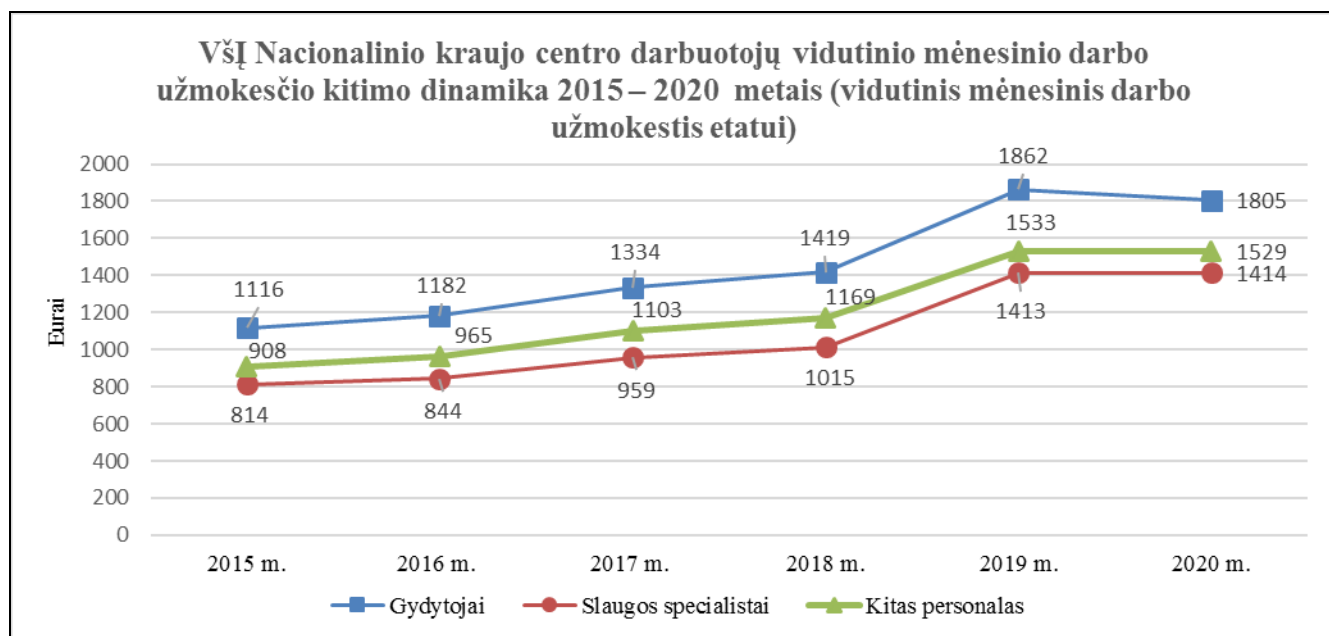
Eil. Nr.	Pavadinimas	Suma, tūkst. eurų
1.	Pagrindinės veiklos pajamos	6.567,775
2.	Pagrindinės veiklos sąnaudos iš viso, iš jų:	-7.166,080
2.1.	Darbuotojų darbo užmokestis ir socialinis draudimas	-3.710,597
2.2.	Ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija)	-150,237
2.3.	Komunalinės paslaugos ir ryšiai	-154,487
2.4.	Komandiruotės	-1,688
2.5.	Transportas	-81,944
2.6.	Kvalifikacijos kėlimas	-6,080
2.7.	Paprastasis remontas ir eksploatacija	-20,793
2.8.	Nuvertėjimas ir nurašyta sumų	
2.9.	Sunaudotų ir parduotų atsargų savikaina	-1.848,702
2.10.	Nuoma	-131,774
2.11.	Kitos paslaugos	-180,442
2.12.	Kita (neatlygintinai kraujo donorystei propaguoti skirtos lėšos, parama ir kt.)	-879,336
3.	Pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas	-598,305
4.	Kitos veiklos rezultatas	-0,954
4.1.	Kitos veiklos pajamos	
4.2.	Kitos veiklos sąnaudos	-0,954
5.	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas	-1,732
6.	Grynasis perviršis ar deficitas (+/-)	-600,991

VšĮ NKC sąnaudos darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui sudarė 51,8 proc. pagrindinės veiklos sąnaudų. Optimizavus darbuotojų skaičių (2019 m. VšĮ NKC buvo 197,875 užimtų etatų, o 2020 m. – 186,875 užimtas etatas), 2020 metais, lyginant su praėjusiais metais, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos sumažėjo 9,6 proc. 2020 metais nežymiai mažėjo gydytojų ir kito personalo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis etatui (žiūr. 5 lentelę). Pastaruosius penkerius metus VšĮ NKC darbuotojų darbo užmokestis buvo nuolat didinamas (žiūr. 15 pav.).

5 lentelė. Duomenys apie VšĮ Nacionalinio kraujo centro darbuotojų vidutinį mėnesinį darbo užmokestį 2017 – 2019 metais

Eil. Nr.	Profesijos pavadinimas	Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis etatui, eurai			Pokytis 2020 m. lyginant su 2019 m., proc.
		2018 metai	2019 metai	2020 metai	
1.	Gydytojai	1419,0	1862,0	1805,0	-3,1
2.	Slaugos specialistai	1015,0	1413,0	1414,0	+0,1
3.	Kitas personalas	1169,0	1533,0	1529,0	-0,3

15 paveikslas

Pastaba. 2019 metais buvo įgyvendinti darbo užmokesčio apmokestinimo pakeitimai, bruto darbo užmokestį perskaičiuojant jį padidinus 1,289 karto.

VšĮ NKC 2020 metais įvedė į eksploataciją ilgalaikio turto už 135.393,00 eurų. Perleisto ilgalaikio turto nebuvo.

VšĮ NKC dalininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. 2020 metais jokių dalininko įnašų į VšĮ NKC biudžetą nebuvo, taip pat nebuvo ir išlaidų išmokoms su viešosios įstaigos dalininku susijusiems asmenims.

VšĮ NKC yra patariamasis organas – Stebėtojų taryba, kitų kolegialių organų viešojoje įstaigoje Nacionalinis kraujo centras nėra. 2020 metais nebuvo jokių išlaidų kolegialių organų narių darbo užmokesčiui bei kitoms kolegialių organų narių išmokoms. VšĮ NKC Stebėtojų tarybos nariams taip pat išlaidų nebuvo.

Vykdam sutartį su Vilniaus teritorine ligonių kasa dėl Neatlygintinos kraujo donorystės propagavimo programos finansavimo, neatlygintinos kraujo donorystės skatinimo priemonėms bei paslaugoms įsigyti VšĮ NKC 2020 metais buvo panaudota 732,016 tūkst. eurų. 2020 metais VšĮ NKC buvo plėtojama neatlygintinos donorystės veikla, todėl išlaidų kraujo ir jo sudėtinių dalių donorų kompensacijoms nebuvo.

XIII SKYRIUS
VŠĮ NACIONALINIAM KRAUJO CENTRUI NUSTATYTŲ
2020 METŲ VEIKLOS SIEKTINŲ UŽDUOČIŲ ĮVYKDYMO ATASKAITA

VŠĮ NKC veiklos rezultatų vertinimo rodiklių 2020 metais siektinos reikšmės buvo patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. V-1865 “Dėl Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos viešųjų ir biudžetinių įstaigų, teikiančių asmens sveikatos priežiūros paslaugas, veiklos rezultatų vertinimo rodiklių 2020 metų siektinų reikšmių patvirtinimo”. VŠĮ NKC priskirtas respublikos lygmens Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos viešosioms įstaigoms

Duomenys apie 2020 m. VŠĮ NKC nustatytų veiklos rezultatų įvykdymą apibendrinti 6 lentelėje.

6 lentelė. Duomenys apie 2020 m. VŠĮ Nacionaliniam kraujo centrui nustatytų veiklos siektinų užduočių įvykdymą

Eil. Nr.	Veiklos rezultatų vertinimo rodikliai (toliau – rodiklis)	Siektina reikšmė 2019 m.	Siektinos reikšmės įvykdymas 2019 m.	Pastabos
1	2	3	4	5
I. Veiklos finansinių rezultatų vertinimo rodikliai:				
1.	Įstaigos praėjusių metų veiklos rezultatų ataskaitoje nurodytas pajamų ir sąnaudų skirtumas (grynasis perviršis ar deficitas)	Būti nenuostolingai	<u>Neįvykdyta:</u> 2020 metų apskaičiuotas grynasis deficitas yra 601,0 tūkst. eurų.	VŠĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 m. pajamos iš viso: 6 567,8 tūkst. eurų; VŠĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 m. sąnaudos iš viso: 7 168,8 tūkst. eurų (6 567,8 – 7 168,8 = – 601,0). VŠĮ Nacionalinio kraujo centro pajamas sudaro lėšos, gautos už asmens sveikatos priežiūros įstaigoms (ASPI) parduotus kraujo komponentus, atliktus tyrimus, taip pat lėšos, gautos pardavus perteklinę, gydymo tikslams nepanaudotą šviežiai šaldytą plazmą. 2020 metais ASPI dėl pandemijos teikė mažiau planinių paslaugų, todėl sumažėjo kraujo komponentų poreikis. 2020 metais, lyginant su 2019 metais, gydymo įstaigoms išduotų eritrocitų komponentų kiekis sumažėjo 14,7 proc., pajamų už parduotus kraujo komponentus ir suteiktas paslaugas uždirbta 14,5 proc. mažiau. Dėl pandemijos sumažėjus kraujo donorystės apimtims, VŠĮ Nacionalinis kraujo centras 2020 metais negavo 632 tūkst. eurų planuotų pajamų už gydymo įstaigoms pateiktus kraujo komponentus. VŠĮ Nacionalinis kraujo centras 2020 metais siekė gauti ir gavo Geros gamybos praktiko pažymėjimus, patvirtinančius, kad VŠĮ Nacionalinio kraujo centro vykdoma farmacinė veikla ruošiant šviežiai šaldytą plazmą, kuri yra pradinė medžiaga kraujo vaistiniams preparatams gaminti, atitinka Geros gamybos praktikos reikalavimus. Taip pat buvo rengiami ir, siekiant maksimalaus skaidrumo, su Sveikatos apsaugos ministerija ir Specialiųjų tyrimų tarnyba derinami plazmos pardavimo procesą reglamentuojantys dokumentai, dėl ko užsitęsė perteklinės, gydymo tikslams nepanaudotos šviežiai šaldytos plazmos viešojo pardavimo procedūros. Plazmos viešojo pardavimo procedūros buvo pradėtos 2020 metais, sutartis dėl perteklinės šviežiai šaldytos plazmos pardavimo pasirašyta 2021 m. sausio mėnesį - pagal 2021 metais sudarytą plazmos pardavimo sutartį parduodamos šviežiai šaldytos plazmos vidutinė pardavimo kaina yra 3,5 karto didesnė nei plazmos pardavimo kaina, nurodyta 2017 metais sudarytoje plazmos pardavimo sutartyje, kuri VŠĮ Nacionalinio kraujo centro vadovo iniciatyva buvo

				nutraukta.
2.	Ištaigos sąnaudų darbo užmokesčiui dalis	Valstybės institucijoms skyrus papildomų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų asmens sveikatos priežiūros paslaugoms apmokėti ir rekomendavus jas nukreipti sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčiui didinti, ne mažiau kaip 85 proc. nurodytų lėšų panaudojamos darbo užmokesčiui didinti	VšĮ Nacionalinis kraujo centras negauna Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų asmens sveikatos priežiūros paslaugoms apmokėti, taip pat negauna papildomų lėšų sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčiui didinti	VšĮ Nacionalinio kraujo centro pagrindinės veiklos pajamas sudaro lėšos už asmens sveikatos priežiūros įstaigoms (toliau – ASPĮ) parduotus kraujo komponentus, kuriuos ASPĮ įsigyja skelbdamos kraujo komponentų viešojo pirkimo konkursus ir su konkursą laimėjusia kraujo donorystės įstaiga sudarydamos kraujo komponentų pirkimo – pardavimo sutartis. VšĮ Nacionalinis kraujo centras lėšų kraujo donorystės veiklos organizavimui ir vykdymui, darbuotojų darbo užmokesčiui bei tikslinių lėšų sveikatos priežiūros specialistų, teikiančių asmens sveikatos priežiūros paslaugas, darbo užmokesčiui kelti niekada nėra gavęs, jų negavo ir 2020 metais. VšĮ Nacionalinis kraujo centras pagal sutartį su Vilniaus teritorine ligonių kasa gauna tik tikslines lėšas kraujo donorų kompensacijoms bei neatlygintinai kraujo donorystei propaguoti. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad, nežiūrint į ženkliai sumažėjusiais VšĮ Nacionalinio kraujo centro pajamas 2020 metais, ir įvertinant tai, kad VšĮ Nacionalinis kraujo centras negauna jokių papildomų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų asmens sveikatos priežiūros paslaugoms apmokėti, kurios galėtų būti nukreiptos sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčiui didinti, VšĮ Nacionalinio kraujo centro darbuotojų darbo užmokeskis tik pirmojo karantino metu, laikinai buvo nežymiai sumažintas, o po to sugrąžintas į ankstesnį lygį.
3.	Ištaigos sąnaudų valdymo išlaidoms dalis	Ištaigos sąnaudų valdymo išlaidoms dalis ne daugiau kaip 1,72 proc.	<u>Neįvykdyta:</u> VšĮ Nacionalinio kraujo centro sąnaudų valdymo išlaidoms dalis 2020 metais sudarė 2,41 proc. nuo pagrindinės ir kitos veiklos sąnaudų	VšĮ Nacionalinio kraujo centro valdymo darbuotojų per 2020 metus patirtų išlaidų suma sudarė 172,624 tūkst. eurų. VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 metų pagrindinės veiklos sąnaudos: 7 166,079 tūkst. eurų; kitos veiklos sąnaudos: 0,954 tūkst. eurų. $(172,624 : (7 166,079 + 0,954) \times 100 \% = 2,41)$ 2020 metais dėl pandemijos bei karantino poveikio sumažėjus kraujo donorystės apimtims, labai sumažėjo kraujo komponentų poreikis bei išdavimo apimtys, tuo būdu reikšmingai sumažėjo ir pagrindinės veiklos sąnaudos, o sąnaudos darbo užmokesčiui beveik nepakito. Tai nulėmė valdymo išlaidų santykinės dalies, lyginant su pagrindinės veiklos sąnaudomis, padidėjimą. 2020 metais, lyginant su 2019 metais, sumažėjo išlaidos valdymo reikmėms naudojamų automobilių nuomai, kuriai, komandiruotėms, kvalifikacijos kėlimui, reprezentacinėms išlaidoms, nors ir nežymiai – darbo užmokesčiui. Siekiant optimizuoti įstaigos veiklą, mažinti įstaigos išlaidas, 2020 metais buvo pradėti vykdyti VšĮ Nacionalinio kraujo centro struktūriniai pertvarkymai, nuo 2021 m. vasario 1 dienos nutraukta VšĮ Nacionalinio kraujo centro Klaipėdos ir Panevėžio filialų veikla, panaikintos filialų direktorių bei jų pavaduotojų pareigybės, kitos perteklinės pareigybės. Tai, kad valdymo darbuotojų darbo užmokeskis sudaro beveik 95 proc. visų valdymo sąnaudų ir nulėmė tai, kad VšĮ Nacionalinio kraujo centro sąnaudų valdymo išlaidoms dalis 2020 metais sudarė 2,41 proc. nuo pagrindinės ir kitos veiklos sąnaudų.
4.	Ištaigos finansinių įsipareigojimų dalis nuo metinio įstaigos biudžeto	Įsipareigojimų koeficientas ne didesnis kaip 0,12	<u>Ivykdyta:</u> VšĮ Nacionalinio kraujo centro apskaičiuotas	VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 metų įsipareigojimai: 413,4 tūkst. eurų VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2019 metų sąnaudos: 7 167,03 tūkst. eurų $(413,4 : 7 167,03 = 0,058)$

			įsipareigojimų koeficientas yra 0,058	
II. Veiklos rezultatų vertinimo rodikliai:				
1.	Įstaigoje taikomos kovos su korupcija priemonės, numatytos sveikatos apsaugos ministro tvirtinamoje Sveikatos priežiūros srities korupcijos prevencijos programoje	Suteiktas Skaidrios asmens sveikatos priežiūros įstaigos vardas	<u>Ivykdyta</u>	VšĮ Nacionaliniam kraujo centrui Skaidrios asmens sveikatos priežiūros įstaigos vardas suteiktas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Skaidrių asmens sveikatos priežiūros įstaigų sąrašo patvirtinimo“.
III. Papildomi veiklos rezultatų vertinimo rodikliai:				
1.	Absoliutaus likvidumo rodiklis	Nuo 0,5 iki 1	VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 metų absoliutaus likvidumo rodiklis yra 2,48	VšĮ Nacionalinio kraujo centro trumpalaikių investicijų vertė 2020 metais: 0,0 eurų; VšĮ Nacionalinio kraujo centro pinigų ir pinigų ekvivalentų vertė 2020 metais: 1 026 714,68 eurų; VšĮ Nacionalinio kraujo centro trumpalaikių įsipareigojimų vertė 2020 metais: 413 410,41 eurų. (1 026 714,68 : 413 410,41 = 2,48) VšĮ Nacionalinio kraujo centro mokumas užtikrinamas pakankamai.
2.	Konsoliduotų viešųjų pirkimų skaičius	Ne mažiau kaip 2	<u>Ivykdyta:</u> VšĮ Nacionalinis kraujo centras 2020 metais vykdė 2 konsoliduotus viešuosius pirkimus	1. VšĮ Nacionalinis kraujo centras, 2020 m. liepos 10 d. elektroniniu laišku gavęs VšĮ Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės siūlymą vykdyti vaistų konsoliduotą pirkimą, 2020 m. liepos 13 d. raštu Nr. 7-275 „Dėl konsoliduoto vaistinių preparatų pirkimo“ (pridedama, 1 lapas) įgaliojo VšĮ Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę atlikti konsoliduotą vaistinių preparatų pirkimą per VšĮ CPO LT administruojamą elektroninį katalogą. Įvykdžius šį pirkimą, VšĮ Nacionalinis kraujo centras sudarė 1 sutartį dėl vaistinio preparato pirkimo (sutarties su UAB „Tamro“ kopija pridedama, 5 lapai). Kitų, rašte Nr. 7-275 nurodytų vaistinių preparatų, vykdant konsoliduotą pirkimą, įsigyti nepavyko. 2. 2020 m. rugsėjo mėn. buvo gautas viešosios įstaigos CPO LT raštas „Dėl konsoliduoto vienkartinį medicininių kaukių pirkimo“, kuriame buvo siūloma prisijungti prie vienkartinį medicininių kaukių viešojo pirkimo. VšĮ Nacionalinis kraujo centras dalyvavo šiame konsoliduotame viešajame pirkime, įsigijo 30 000 vienetų vienkartinį kaukių (sutarties su UAB „DND Talis“ kopija pridedama).

XIV SKYRIUS IŠVADOS

Įvertinus VšĮ Nacionalinio kraujo centro 2020 metų veiklą ir apibendrinant veiklos rezultatus, galima daryti šias išvadas:

1. Įvykdytas pagrindinis VšĮ Nacionalinio kraujo centro veiklos uždavinys – laiku aprūpinti šalies asmens sveikatos priežiūros įstaigas krauju ir jo komponentais. 2020 metais dėl pandemijos labai sumažėjo donorystės veiklos apimtys, o ASPĮ teikė mažiau planinių paslaugų, todėl sumažėjo ne tik surenkamo kraujo kiekis, bet ir kraujo komponentų poreikis. 2020 metais eritrocitų komponentų buvo išduota 9,6 proc. mažiau, negu planuota, šviežiai šaldytos plazmos išduota 28,4 proc. mažiau, sukauptųjų trombocitų išduota 5,9 proc. mažiau nei planuota.

2. Nors VšĮ NKC 2020 metų apskaičiuotasis grynasis deficitas sudarė 601 tūkst. eurų, VšĮ NKC 2020 m. gruodžio 31 d. uždelstų finansinių įsiskolinimų neturėjo.

3. VšĮ NKC 2020 metais iš viso atlikta 62 621 konservuoto kraujo ir jo sudėtinių dalių donacijos. VšĮ NKC įgyvendina neatlygintą kraujo donorystę ir gydymo įstaigas aprūpina kraujo komponentais, paruoštais iš neatlygintai paaukoto kraujo.

4. VšĮ NKC įdiegta ir veikia kokybės vadybos sistema, atitinkanti tarptautinio standarto ISO 9001:2015 / LST EN ISO 9001:2015 reikalavimus.

5. VšĮ NKC užtikrinta veikla, atitinkanti kraujo donorystės įstaigų Geros praktikos ir Geros gamybos praktikos principus.

XV SKYRIUS VŠĮ NACIONALINIO KRAUJO CENTRO 2021 METŲ PLANUOJAMOS VEIKLOS UŽDUOTYS

Siekiant gydymo įstaigas pilnai aprūpinti kraujo komponentais, 2021 metais numatoma į gydymo įstaigas išduoti:

- 50 000 – 55 000 vienetų eritrocitų komponentų;
- 4 000 – 5 000 vienetų šviežiai šaldytos plazmos;
- 1 400 – 1 600 vienetų sukauptųjų trombocitų.

Prognozuojamas kraujo komponentų išdavimų kiekis vertinamas pagal VšĮ NKC turimas sutartis su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis bei praėjusio laikotarpio vidutinį kraujo komponentų išdavimų kiekį.

Numatomam išduoti eritrocitų komponentų kiekiui paruošti planuojama paimti 52 000 – 57 000 kraujo ir jo sudėtinių dalių donacijų.

VšĮ NKC 2021 metų planuojamos pagrindinės veiklos pajamos - ne mažiau 4,5 mln. eurų.